

**Міністерство освіти і науки України
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
Факультет обліку і фінансів
Кафедра обліку, оподаткування та управління
фінансово-економічною безпекою**

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ:

**Завідувач кафедри,
д. держ. упр., професор**

_____ **І. П. Приходько**

« ____ » _____ **2021 р.**

ДИПЛОМНА РОБОТА

**Удосконалення організаційного механізму функціонування системи
безпеки в управлінні підприємством**

**Виконала: студентка
освітньо-професійної програми
«Управління фінансово-
економічною безпекою»
зі спеціальності
073 «Менеджмент»
Бондаренко Р.І.**

Керівник: доц. Губарик О.М.

Дніпро – 2021

Форма № Н – 9.01

(затверджена наказом
МОН молоді спорту України
від 29 березня 2012 року № 384)

Дніпровський державний аграрно-економічний університет
Факультет обліку і фінансів
Кафедра Обліку, аудиту та управління фінансово-економічною безпекою
Освітній ступень: Магістр
Освітньо-професійна програма «управління фінансово-економічною безпекою»
Спеціальність 073 «Менеджмент»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____

« ____ » _____ 20__ р.

ЗАВДАННЯ на дипломну роботу магістра

Бондаренко Руслані Іванівні

1. Тема дипломної роботи: «Удосконалення організаційного механізму функціонування системи безпеки в управлінні підприємством»

Керівник роботи Губарик Ольга Миколаївна, к.е.н., доцент

затверджені наказом ДДАЕУ від « 30 » листопада 2020 р. № 2998

Строк здачі студентом роботи – 01 лютого 2021 р.

2. Вихідні дані до роботи Податковий кодекс України, облікові дані та звітність ТОВ «ВПК-Агро».

3. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які необхідно розкрити) Вступ. Теоретико-методичні основи функціонування системи економічної безпеки в управлінні підприємством. Стан та основи фінансово-економічної безпеки підприємства. Методичні інструменти управління механізмом функціонування системи фінансово-економічної безпеки на підприємстві. Висновки і пропозиції.

4. Перелік графічного матеріалу Структура системи ФЕБ. Загрози економічній безпеці підприємства. Принципи економічної безпеки по О.Д.Гудзинському. Структурна система економічної безпеки підприємства. Основні методи оцінки рівня фінансової безпеки підприємства. Методичні підходи до оцінки рівня економічної безпеки підприємства. Організаційна структура підприємства. Структура економічної безпеки СТОВ «Дніпро-Н». Складові економічної безпеки СТОВ «Дніпро-Н» і їх характеристики. Схема областей економічної безпеки СТОВ «Дніпро-Н». Методи і прийоми аналізу діяльності СТОВ «Дніпро-Н». Структурна основа бюджетування проекту. Основні елементи організаційно-економічного механізму ФЕБ СТОВ «Дніпро-Н». Основні форми внутрішнього контролю фінансової безпеки на підприємстві. Пропонована методика SWOT-аналізу на підприємстві. Особливості та переваги впровадження запропонованої моделі на підприємстві В.І. Мунтіян. Розроблений алгоритм поліпшення системи ФЕБ

підприємства. Розроблений механізм управління системою економічної безпеки підприємства в кризових ситуаціях.

5. Консультанти розділів роботи

Розділ	Консультант	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

6. Дата видачі завдання 26 лютого 2020 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1	Теоретико-методичні основи функціонування системи економічної безпеки в управлінні підприємством	Квітень 2020 р.	
2	Стан та основи фінансово-економічної безпеки підприємства	Травень-червень 2020 р.	
3	Методичні інструменти управління механізмом функціонування системи фінансово-економічної безпеки на підприємстві	Серпень-жовтень 2020 р.	
4	Вступ, висновки і пропозиції	Грудень 2020 р.	
5	Список використаних джерел	Листопад 2020 р.	
6	Оформлення роботи	Січень 2021 р.	

Студентка дипломниця _____
(підпис)

Бондаренко Р.І.
(прізвище та ініціали)

Керівник дипломної роботи _____
(підпис)

Губарик О.М.
(прізвище та ініціали)

РЕФЕРАТ

Тема: «Удосконалення організаційного механізму функціонування системи безпеки в управлінні підприємством».

Магістерська робота містить: 90 сторінок комп'ютерного тексту, 15 рисунків, 1 табл., 7 додатків, 70 літературних джерел.

Об'єктом дослідження є процес управління механізмом фінансовою безпекою підприємства та налагодження системи його функціонування.

Метою дипломної роботи є вивчення теоретико-методичних та практичних основ освоєння підприємств фінансово-економічної безпеки підприємств, а також вивчення систем його функціонування.

Методи дослідження – аналіз, синтез, методи оптимального управління спостереження, порівняння, кластерний аналіз, дослідження, економічно-статистичний, методи економіко-математичного моделювання.

Обґрунтовано концептуальні засади побудови та функціонування гнучкого механізму управління економічною безпекою підприємств з урахуванням змін зовнішнього та внутрішнього середовища на засадах комплексного використання інструментів діагностики в контексті економічного захисту інтересів підприємства.

Удосконалено механізм аналізу діяльності підприємства, шляхом використання SWOT аналізу, що надасть оптимізувати та збалансувати сильні та слабкі сторони підприємства та механізм системи функціонування ФЕБ підприємства, за умови впровадження превентивно-профілактичної та оперативної-інформаційної функцій. Дані пропозиції дозволять підвищити якість роботи досліджуваного підприємства.

Результати впроваджені в діяльність СТОВ «Дніпро-Н» Верхньодніпровського району, Дніпропетровської області.

Ключові слова

СИСТЕМА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ, УПРАВЛІННЯ, МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ, ЗАГРОЗИ

Ключевые слова

СИСТЕМА ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ, УПРАВЛЕНИЕ, МЕХАНИЗМ УПРАВЛЕНИЕ, УГРОЗЫ

Key words

SYSTEM OF ECONOMIC SECURITY, CONTROL, MANAGEMENT MECHANISM, THEATS

ЗМІСТ

РЕФЕРАТ	5
ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ	11
1.1. Сутність фінансово-економічної безпеки підприємства та особливості її функціонування	11
1.2. Систематизація способів впровадження системи та обґрунтування необхідності фінансово-економічної безпеки підприємства	16
1.3. Методичні підходи до оцінки фінансово-економічної безпеки підприємства	29
Висновки до першого розділу	34
РОЗДІЛ 2. СТАН ТА ОСНОВИ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА	36
2.1. Фінансово-економічна характеристика СТОВ «Дніпро-Н»	36
2.2. Характеристика організації роботи служби економічної безпеки підприємства та оцінка її стану за окремими компонентами	42
2.3. Обліково-аналітичне забезпечення системи показників і оцінки якості функціонування механізму фінансово-економічної безпеки на підприємстві	49
2.4. Аналіз організаційно-економічного механізму функціонування системи фінансово-економічної безпеки СТОВ «Дніпро-Н»	54
Висновки до другого розділу	61
РОЗДІЛ 3. МЕТОДИЧНІ ІНСТРУМЕНТИ УПРАВЛІННЯ МЕХАНІЗМОМ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ ФІНАНСОВО- ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ НА ПІДПРИЄМСТВІ	64

3.1. Оптимізація напрямів функціонування системи фінансово-економічної безпеки на підприємстві	64
3.2. Розробка механізмів вдосконалення системи функціонування фінансово-економічної безпеки в СТОВ «Дніпро-Н».	70
Висновки до третього розділу	79
ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ	81
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	83
ДОДАТКИ	90

ВСТУП

Актуальність теми. В умовах інтеграції економіки України у світовому економічному просторі досліджується перспективне функціонування підприємств різних форм власності, створених ефективним використанням фінансових ресурсів, придбаних першочергово. Це пов'язано з обговоренням конкуренції між підприємствами, відсутністю фінансових ресурсів для підтримання ліквідності їх діяльності, збільшенням кількості збиткових та збанкрутілих підприємств, а також необхідністю постійної адаптації до сучасних умов ведення бізнесу.

У зв'язку з цим все більше значення набуває проблема фінансової безпеки підприємств та її моніторинг.

Визначені недостатні основи державної політики, протидія внутрішнім та зовнішнім загрозам, посилені внутрішні політичні, економічні, правові та соціальні протидії, вимагають перегляду стратегії національного розвитку з урахуванням важливості стабільного процесу розвитку основних економічних агентів.

Проблема забезпечення економічної безпеки підприємств розглядається як найважливіший елемент та фактор, що багато в чому визначає стан економічної безпеки, що відображається, регіонами та країнами.

Фінансова безпека підприємств - це динамічна характеристика, що змінюється під впливом факторів та загроз внутрішніх та зовнішніх середовищ. Формування фінансової безпеки підприємств забезпечує його стабільне функціонування та створює умови для збільшення його економічного потенціалу.

Ураховуючи багатогранний та динамічний характер процесу управління фінансовою безпекою, особливо актуальні питання використання економіко-математичних методів оцінки та прогнозування рівня фінансової безпеки підприємств, а також моделювання процесу його моніторингу.

Для забезпечення високої динамічної конкурентоспроможності підприємств необхідно удосконалити категоріальний апарат, методологічну основу оцінки рівня безпеки та ефективності політики його посилення, освоєння стратегічних пріоритетів та заходів у рамках організаційно-економічного механізму забезпечення фінансово-економічної безпеки з участю учасників фінансово-господарської діяльності та поточного стану економіки правової середовища.

Різні аспекти забезпечення фінансової безпеки підприємств та удосконалення управління ними були вивчені в трудах багатьох вітчизняних та зарубіжних учених, зокрема, визначення фінансової безпеки підприємств, аналіз загроз та показників фінансової безпеки освітлених у роботах О.І.Барановського, С.О. Варналія, Т. Г. Васильціва, М.М. Єрмошенко, Я.А. Жаліла, Т.Т. Ковальчука, І. Р. Михасюка, В. І. Мунтіян, Е.А. Олейнікова, Г.А. Пастернак-Таранушенка, С.К. Реверчука та інші.

Попри значний вклад цих учених, зміни у зовнішньому середовищі, вплив внутрішніх та зовнішніх факторів підвищують можливість вдосконалення методологій оцінки фінансово-економічної безпеки підприємств, формування ефективного постійного механізму моніторингу та управління. це в структурному та функціональному плані стратегічного взаємодії із зовнішнім середовищем. Зважаючи на викладений матеріал, ми вважаємо, що вибрана тема дослідження актуальна сьогодні та вимагає подальшого аналізу.

Мета і завдання дослідження. Метою дипломної роботи є вивчення теоретико-методичних та практичних основ освоєння підприємств фінансово-економічної безпеки підприємств, а також вивчення систем його функціонування. Для досягнення поставленої в дипломній роботі мети ставляться наступні завдання:

- розглянути теоретичні та методичні основи управління фінансово-економічною безпекою підприємств;

- представити фінансово-економічну характеристику СТОВ «Дніпро - Н»;
- визначити обліково-аналітичне забезпечення системи показників оцінки якості управління фінансово-економічною безпекою підприємств;
- проаналізувати стан та передумови фінансово-економічної безпеки підприємства;
- визначити стратегічні пріоритети та механізм забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства.

Об'єктом дослідження є процес управління механізмом фінансовою безпекою підприємства та налагодження системи його функціонування.

Предметом дослідження є теоретичні, методичні та практичні аспекти управління фінансовою безпекою підприємств.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених завдань використовувалися такі методи і прийоми наукових досліджень: аналіз і синтез - для визначення структури системи фінансової безпеки підприємства; методи статистичного, логічного аналізу - для визначення особливостей розвитку системи фінансової безпеки компанії; оптимальні методи управління - для визначення оптимальної послідовності станів системи фінансової безпеки і відповідних стратегій управління; кластерний аналіз - для класифікації показників фінансової діяльності та показників системи фінансової безпеки компанії; методи кореляційного і регресійного аналізу - для прогнозування рівня фінансової безпеки і аналізу динаміки загроз фінансовій безпеці підприємства; методи економіко-математичного моделювання - для оцінки рівня фінансової безпеки, максимізації рівня рентабельності реалізованої продукції і рівня прибутковості підприємства, оцінки стану загроз фінансової безпеки; графічний метод - для візуалізації і схематичного представлення результатів теоретичних і практичних досліджень.

Інформаційною базою роботи є теоретичні та методичні розробки дослідників, офіційні статистичні матеріали, законодавчі та нормативні документи, що регулюють діяльність підприємств України.

Наукова новизна дослідження полягає в обґрунтуванні теоретико-методичних основ і розробці практичних рекомендацій щодо формування системи діагностики і управління економічною безпекою підприємств. Найважливіші наукові результати, отримані в процесі дослідження, і їх наукова новизна:

вперше:

- обґрунтовано концептуальні засади побудови і функціонування гнучкого механізму управління економічною безпекою підприємств з урахуванням змін зовнішнього і внутрішнього середовища на основі комплексного використання засобів діагностики в контексті економічного захисту підприємства. інтереси підприємства.

політшено:

- механізм аналізу діяльності підприємства з використанням SWOT-аналізу, який дозволить оптимізувати і збалансувати сильні і слабкі сторони підприємства;

- алгоритм реалізації моделювання, а також сама модель по системі В.І.Мунтіяна, що дозволяє своєчасно виявляти і усувати як зовнішні, так і внутрішні загрози;

- механізм функціонування системи ФЕБ підприємства з урахуванням впровадження превентивно-профілактичних і оперативно-інформаційної функцій.

отримало подальшого розвиток:

- наукове осмислення сутності «фінансово-економічна безпека підприємства»;

- методика оцінки стану економічної безпеки підприємства.

Практична значимість отриманих результатів досліджень буде сприяти підвищенню економічної ефективності та стабілізації розвитку підприємства,

а також підвищенню конкурентоспроможності на ринку. І це внесок в теорію оцінки фінансової безпеки підприємства та управління нею, який може бути використаний при розробці системи фінансової безпеки на підприємстві.

Пропозиції щодо підвищення рівня фінансової безпеки СТОВ «Дніпро-Н» внесені і знаходяться в стадії розробки.

Публікації. За результатами підготовки випускної магістерської роботи опублікована 1 теза за матеріалами конференції.

Дипломна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків і пропозицій, списку використаної літератури з 70 найменування, містить 1 таблицю, 15 рисунків, 7 додатків. Основний зміст дипломної роботи викладено на 90 сторінках друкованого тексту.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ

1.1. Сутність фінансово-економічної безпеки підприємства та особливості її функціонування

Певна недостатність бази державної політики, протидії внутрішнім і зовнішнім загрозам, посилена внутрішніми політичними, економічними, правовими та соціальними протиріччями, вимагає перегляду національної стратегії розвитку з урахуванням важливості стабільного поступального розвитку економічних агентів. первинну ланку економіки. Проблему забезпечення економічної безпеки підприємства слід розглядати як важливий елемент і фактор, багато в чому визначає стан економічної безпеки галузі, регіону і країни [7].

Актуалізація останнім часом в науковій літературі наближає визначення поняття «економічна безпека підприємства», а також передумови для його вивчення, в зв'язку з тим, що економічні реформи, які відбуваються в Україні, значні фактори становлення та розвитку підприємств як сфера прояву економічної активності населення держави і економічної безпеки бізнесу в ринковій економіці є складовою частиною національної безпеки і конкурентоспроможності країни, невід'ємною з точки зору погляд на забезпечення життєздатності кожної людини [10].

Отже, Барановський О.І. наголошує, що: «необхідно включити економічну безпеку в планову роботу на кожному підприємстві, враховуючи вкрай складні умови вітчизняної економічного та правового середовища підприємницької діяльності, наслідки фінансово-економічної кризи не усунуто; інфляційні процеси і зниження купівельної спроможності населення; перекручена конкурентне середовище в результаті «співпраці» бізнесу і влади, часом створює непереборні проблеми в доступі підприємств

до ринку і економічних ресурсів, прав діяльності; погано керовані процеси розвитку великих фермерських господарств, що володіють надлишковим фінансовим потенціалом, витісняють з ринку менш ліквідні і конкурентоспроможні господарюючі суб'єкти» [7].

У науковій економічній літературі немає єдиної загальноприйнятої трактування економічної безпеки. Науково-обґрунтована згадка про концепцію економічної безпеки держави, підприємства ті що вперше з'явилися в роботах таких авторів, як В. Мунтіян, О. Барановський, С. Реверчук, В. Шлемко та інші вітчизняні вчені [52, 6, 56, 67].

У більшості наукових робіт під поняттям «Економічна безпека» розуміється здатність економіки забезпечувати вільний і незалежний розвиток, стабільність громадянського суспільства та його інститутів, а також достатній оборонний потенціал країни при несприятливих умовах і сценарії, здатність держави захищати національні економічні інтереси від внутрішніх і зовнішніх загроз [1].

Вивчення економічної безпеки на рівні підприємства представляє великий інтерес для досліджень і підходів таких вчених, як А. Козаченко, В.Пономарьов, А. Ляшенко. У роботі цих авторів під економічною безпекою підприємства розуміється стан, при якому основний економічний агент знаходиться в стані надійного захисту і не потрапляє під негативний вплив будь-яких факторів [44].

Проблема ризику в бізнесі завжди вивчалася. Ясно, що будь-які підприємницькі дії в мінливої ринкової середовищі ризиковані. Тому в багатьох сучасних роботах з даної проблеми безпеку підприємства часто зводиться до ефективного управління ризиками.

Герасимчук З.В. пропонує розглядати: «діагностики загроз підприємства як негативний вплив сукупності умов, подій, процесів функціонування, пов'язаних з діяльністю підприємства, об'єктів і факторів навколишнього середовища, що дестабілізують взаємодію і узгодженість підприємства. підсистеми та порушують її діяльність» [22].

У процесі становлення ринкової економіки, трансформації економіко-правового поля з'являються додаткові фактори зовнішнього середовища діяльності господарюючих суб'єктів, велика частина яких має негативний вплив, вимагаючи посилення економічної безпеки підприємницької діяльності, оскільки складова частина господарської діяльності підприємства.

У цьому контексті проблема забезпечення економічної безпеки підприємства явно виходить за рамки управління підприємством і стає одночасно об'єктом і метою державної політики. Йдеться про комплексний підхід, який передбачає діями кожного окремого підприємства зі створення системи своєї безпеки (на мікрорівні), а також формування центральними, регіональними та місцевими органами влади здорового конкурентного середовища та забезпечення необхідних умов для розвитку кожного підприємства.

Значні результати в розгляді проблеми фінансової безпеки належать вченому А.І. Барановському. Автор дає широке трактування і визначає: «фінансову безпеку як ступінь захисту фінансових інтересів на всіх рівнях фінансових відносин; як рівень забезпеченості громадянина, домогосподарства, шару, підприємства, організації, установи, регіону, галузі, сектора економіки, ринку, держави, суспільства, міждержавних утворень, світового співтовариства фінансовими ресурсами, достатніми для задоволення їх потреб і задоволення існуючі зобов'язання; як стан фінансової, грошової, валютної, банківської, бюджетної, податкової, бухгалтерської, інвестиційної, митної, тарифної і фондової систем, а також системи ціноутворення, яка характеризується збалансованістю, стійкістю до внутрішніх і зовнішніх негативних впливів, здатність відхиляти зовнішню фінансову експансію, забезпечувати фінансову стабільність, ефективне функціонування національної економічної системи та економічне зростання; що стосується якості фінансових інструментів і послуг, воно запобігає негативному впливу можливих прорахунків і зловживань на фінансовий стан

існуючих і потенційних клієнтів, а також гарантує (при необхідності) повернення інвестицій» [7].

Варналія З.С. вважає, що: «Фінансова безпека підприємства - це певний якісний і кількісний рівень фінансового стану підприємства і діяльності, спрямований на досягнення цього стану, який характеризується збалансованістю і якістю використання фінансових інструментів економічної системи і забезпечує її здатність реалізувати свою місію і забезпечити стабільний розвиток, витримуючи негативний вплив зовнішніх і внутрішніх дестабілізуючих факторів» [13].

При цьому межі визначення цього стану багато в чому залежать від характеру і умов роботи підприємства, а тому можуть бути різними для підприємств різних галузей, регіонів тощо. Безпека держави залежить від рівня фінансової безпеки окремого підприємства і навпаки. Це визначення корисно, тому що воно підкреслює основи забезпечення фінансової безпеки підприємства і формування стратегії фінансової безпеки. Крім основ, існує твердження, що фінансова безпека залежить від двох компонентів: менеджменту та факторів навколишнього середовища. Це вказує на можливість впливу менеджменту на систему фінансової безпеки підприємства та необхідність управління нею [1].

Система економічної безпеки підприємства побудована відповідно до політики безпеки. «Політика безпеки - це система поглядів, заходів, рішень, дій в галузі безпеки, що створюють умови, сприятливе середовище для досягнення цілей діяльності» [9].

Структура системи фінансово-економічної безпеки суб'єктів господарювання представлена на малюнку 1.1.

У літературі виділяються зовнішні та внутрішні загрози, що впливають на фінансову безпеку. До зовнішніх загроз відносяться: покупка акцій, борги небажаними партнерами, високий рівень фінансових зобов'язань підприємства, недостатній рівень розвитку ринку капіталу та правової бази економічної діяльності підприємств, нестабільність економіки і криза

грошової системи, недосконалі механізми формування економічної політики держави. До внутрішніх загроз відносяться помилки управління підприємством (навмисні і випадкові), пов'язані з вибором стратегії і управління підприємством, а також з оптимізацією активів і пасивів компанії.



Рис 1.1. Структура системи ФЕБ

Значні розробки в проблемі управління фінансовою безпекою належать І.А. Бланк, «який розглядає його як спеціалізований напрямок в системі фінансового менеджменту, яке представляє собою систему принципів і методів розробки і реалізації управлінських рішень, пов'язаних із забезпеченням захисту своїх пріоритетних інтересів від зовнішніх і внутрішніх загроз. У той же час, на думку автора, управління фінансовою безпекою є набором взаємопов'язаних і взаємозалежних елементів, зміст яких відображає особливості конкретних процесів, які є пріоритетними для підприємства» [9].

Васильців Т.Г, вважає, що: «Стратегія економічної безпеки підприємства є однією з найважливіших функціональних стратегій і формується на основі адекватної оцінки рівня фінансової безпеки підприємства. Аналіз рівня фінансової безпеки підприємства проводиться на основі оцінки таких показників: оцінка рентабельності, платоспроможності (ліквідності), фінансової стійкості, формування фінансових ресурсів підприємства, ефективності з використанням фінансових ресурсів» [15].

1.2. Систематизація способів впровадження системи та обґрунтування необхідності фінансово-економічної безпеки підприємства

Тільки комплексний і системний підхід до організації економічної безпеки на підприємстві забезпечить найбільш повну міру його надійного захисту. На думку Донець Л.І.: «Система економічної безпеки підприємства - це структурований комплекс стратегічних, тактичних і оперативних заходів, спрямованих на захист підприємства від зовнішніх і внутрішніх загроз і на розвиток унікальних здібностей протистояти їм в майбутньому» [29].

Список зовнішніх і внутрішніх загроз представлений на малюнку 1.2.

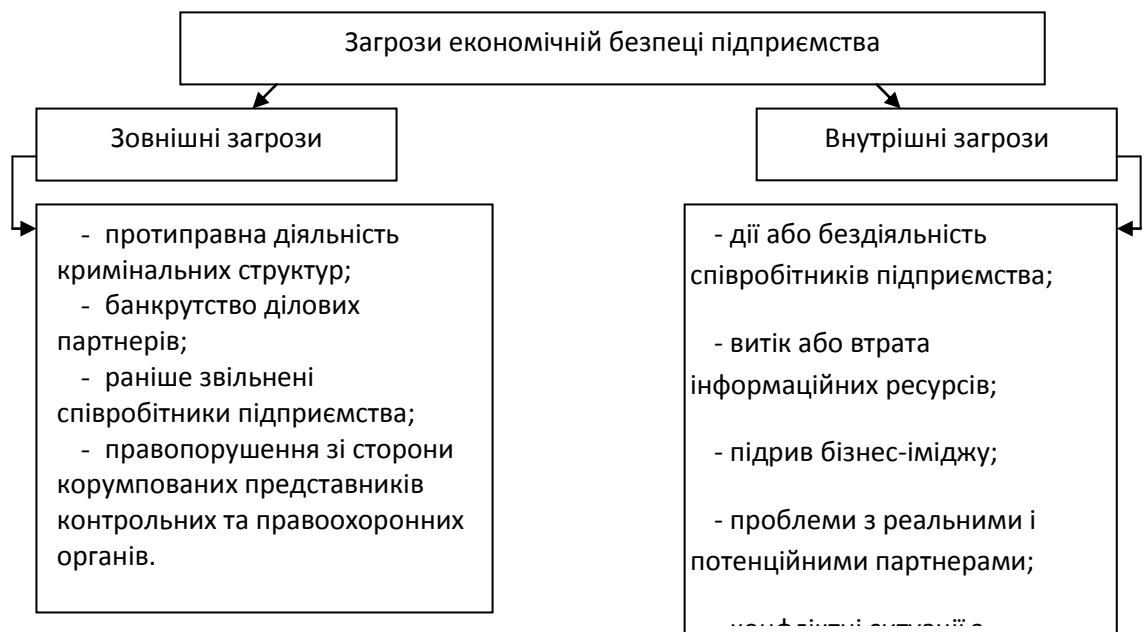


Рис. 1.2. Загрози економічній безпеці підприємства

Камлик М.І. до основних завдань системи економічної безпеки підприємства відносяться:

- «збір вихідної інформації про можливості загроз;
- оцінка і аналіз основних ризиків підприємства;
- прогнозування стану безпеки підприємства з метою уникнення ризиків або компенсації їх наслідків;
- вивчення інтерфейсної складової економічної безпеки підприємства (обґрунтування безпеки вибору партнерів, клієнтів і співробітників);

- запобігання проникненню на підприємство структур економічної розвідки конкурентів, організованої злочинності і осіб з протиправними намірами;
- протидія проникненню в віртуальну базу даних підприємства в кримінальних цілях;
- забезпечення захисту конфіденційної інформації і комерційної таємниці;
- забезпечення збереження матеріальних цінностей підприємства;
- багатоступенева захист банківських рахунків підприємств;
- захист законних прав та інтересів компанії та її співробітників;
- своєчасне виявлення потенційних злочинних намірів щодо підприємства та його співробітників з джерел зовнішніх загроз безпеці;
- виявлення, запобігання і припинення можливих протиправних і інших негативних дій співробітників підприємства, спрямованих на зниження рівня економічної безпеки;
- захист співробітників компанії від насильницьких нападів;
- формування ефективного інформаційно-аналітичного забезпечення системи управління економічною безпекою підприємства;
- формування і інтенсивне використання інноваційного забезпечення системи управління економічною безпекою підприємства;
- розробка і прийняття найбільш оптимальних управлінських рішень по стратегії і тактиці забезпечення економічної безпеки підприємства;
- фізична і технічна охорона будівель, споруд, території і транспортних засобів;
- відшкодування матеріальної та моральної шкоди, заподіяної протиправними діями підприємства і окремих співробітників;
- здійснення постійного контролю за ефективністю функціонування системи економічної безпеки, вдосконалення її елементів» [36].

З урахуванням перерахованих завдань, умов конкуренції, специфіки бізнесу, технологічних особливостей, конкурентної стратегії, стадії

життєвого циклу підприємства будується його система економічної безпеки. Система економічної безпеки кожного підприємства абсолютно індивідуальна. Його повнота і ефективність багато в чому залежать від наявної в державі законодавчої бази, матеріальних, технічних і фінансових ресурсів, що виділяються керівником підприємства, розуміння кожним із співробітників важливості забезпечення безпеки бізнесу, а також від знань і досвід керівника системи економічної безпеки, бере безпосередню участь у побудові і підтримки самої системи. Лише незначна частина підприємств виділяє такий підрозділ, як система економічної безпеки, найчастіше цими питаннями займаються менеджери, аналітики і безпеку підприємства.

На вітчизняних підприємствах енергетична безпека отримала більший розвиток, але автори підкреслюють, що енергетична безпека підприємства є лише окремим компонентом економічної безпеки. Недостатня розвиненість організації системи економічної безпеки на підприємствах викликана, перш за все, відсутністю фінансових ресурсів для її забезпечення і недалекоглядністю керівників. В разі відсутності такої системи і служби економічної безпеки існує ризик рейдерських захоплень або придбань на підприємствах.

Сьогодні існує кілька підходів до формулювання принципів економічної безпеки підприємства.

Отже, О.М. Губарик, Р.І. Бондаренко; Т.Г. Васильців, В.Л. Отринський виділили такі принципи економічної безпеки підприємства: «законність; послідовність і складність; повнота охоплення за рівнями фінансово-господарської діяльності; повнота охоплення за часом фінансово-господарської діяльності; економічна доцільність» [25, 14, 53].

А.П. Судоплатов і С.В. Лекарев вважають, що: економічна безпека підприємства повинна бути: постійною; планується; централізований; комплекс.

М.Г. Грищак і Т.М. Іванюта виділили: «такі принципи економічної безпеки підприємства: складність або послідовність; пріоритетність

превентивних заходів (своєчасність) спадкоємність; законність; планування; рентабельність» [27,33].

О.І. Захаров дає наступні принципи економічної безпеки підприємства, такі як: «законність, економічна доцільність, складність, своєчасність, безперервність, активність, обґрунтованість, вдосконалення, незалежність і відповідальність, централізація управління, взаємодія та координація, спеціалізація, поєднання конфіденційності і гласності» [30].

На особливу увагу заслуговує позиція І.В. Больботенко, яка виходячи зі змісту окремих елементів системи економічної безпеки об'єкта аудиту, спираючись на думку Гудзинського О.Д.: «принципи організації системи економічної безпеки, систематизує на шість блоків - цільовий, структурний, функціональний, процесний, операційний і системний принципи» (рис. 1.3) [26].

Цільові принципи: досяжність, специфічність, гнучкість, вимірність, сумісність.

Структурні принципи - принцип одночасності «чотирьох ролей», поєднання централізації і децентралізації, ієрархія, пріоритет об'єкта над суб'єктом, узгодженість, єдиноначальність, мінімальна складність структури, персональна відповідальність.

Функціональні принципи - автономність, актуалізація, концентрація, багатофункціональність, нейтралізація.

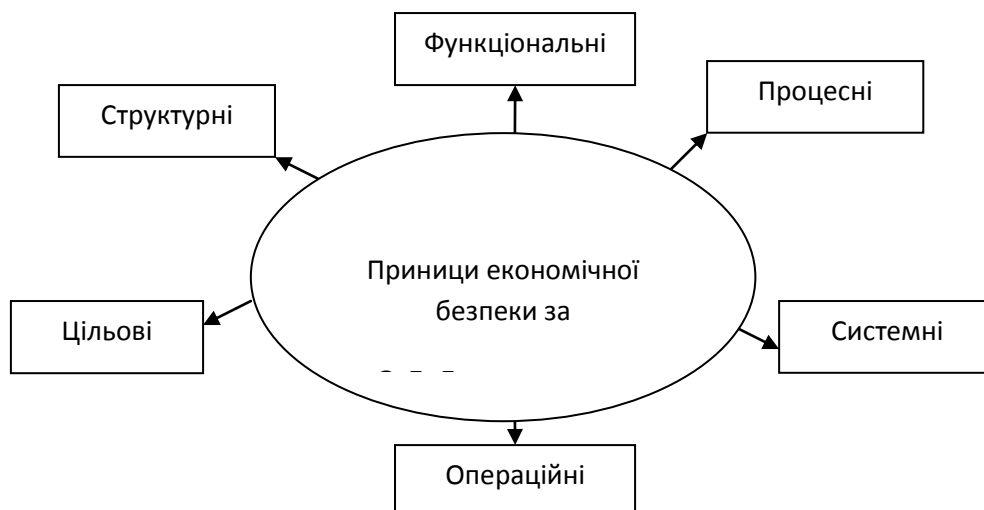


Рис 1.3. Принципи економічної безпеки по О.Д. Гудзинському [26]

Процесні принципи - це поєднання превентивних і заходів у відповідь, поєднання гласності та конфіденційності, законність (законність), економічна доцільність, еквівалентність.

Операційні принципи - пропорційність, прямолінійність, однорідність, паралельність, безперервність, спеціалізація.

Системні принципи - цілеспрямованість, складність, емерджентність, відкритість, узгодженість, адаптивність.

На думку Захарова О.І.: «до основних елементів системи економічної безпеки підприємства відносяться:

- 1) захист комерційної таємниці та конфіденційної інформації;
- 2) комп'ютерна безпека;
- 3) внутрішня безпека;
- 4) безпеку будівель і споруд;
- 5) фізична безпека;
- 6) безпека зв'язку;
- 7) безпека господарської та договірної діяльності;
- 8) безпеку перевезення вантажів і людей;
- 9) безпека рекламних, культурних, масових заходів, ділових зустрічей і переговорів;
- 10) пожежна безпека;
- 11) екологічна безпека;
- 12) радіаційна і хімічна безпека;
- 13) конкурентна розвідка;
- 14) інформаційно-аналітична робота;
- 15) агітаційна підтримка, соціально-психологічна, профілактична робота серед особового складу та їх навчання з питань економічної безпеки;
- 16) експертна перевірка механізму системи безпеки
- 17) технічна та технологічна безпека;
- 18) кадрова безпека;
- 19) промислова безпека;

- 20) фінансова безпека;
- 21) податкова безпека;
- 22) вхідні безпека;
- 23) матеріальна безпека;
- 24) енергетична безпека» [30].

При такому складі елементів системи економічної безпеки вона інтегрується в ресурсно-функціональний підхід при оцінці і аналізі її рівня.

Серед виділених елементів вважаємо за необхідне звернути увагу на податкову безпеку, яка сьогодні набирає популярність серед дослідників. Поняття податкової безпеки, перш за все, пов'язано з можливими загрозами, які пов'язані з податковою системою і призводять до матеріальних і фінансових втрат. Податкові загрози можуть існувати як з боку самих підприємств у вигляді недотримання податкової дисципліни, податкового планування, так і з боку податкових органів у вигляді встановленої системи оподаткування, різних видів податкових перевірок та податкових перевірок. Співробітники служби економічної безпеки підприємства і фінансисти повинні уважно стежити за вдосконаленням податкового законодавства і знаходити варіанти оптимізації оподаткування підприємства.

На сучасному етапі розвитку економіки України все більшого значення набуває захист інтересів підприємства від незаконної діяльності корумпованих представників контролюючих та правоохоронних органів. У зв'язку з цим даний напрямок роботи виділяється багатьма керівниками служб економічної безпеки підприємств як окремий елемент системи економічної безпеки. Система економічної безпеки підприємства схематично представлена на рис. 1.4.

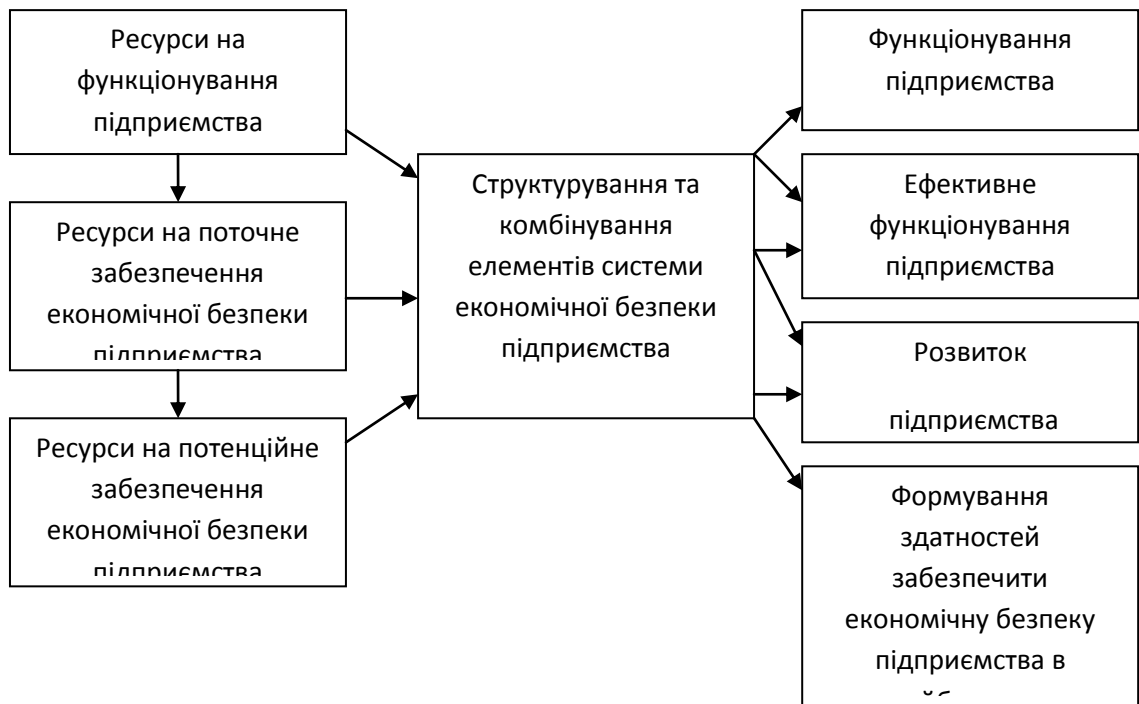


Рис. 1.4. Структурна система економічної безпеки підприємства

Іванюта Т.М. твердить, що; «особливістю і одночасно складністю побудови системи економічної безпеки є те, що її ефективність практично повністю залежить від людського фактора. Навіть при наявності на підприємстві професійно підготовленого начальника служби економічної безпеки, сучасних технічних засобів керівництво підприємства не досягне бажаних результатів доти, поки кожен співробітник у колективі не усвідомлює важливість і необхідність впроваджуваних заходів економічної безпеки» [33].

Якщо підприємство виділяє ресурси тільки для обслуговування свого функціонування, то вихід системи зазвичай буде функціонувати, але при кращому поєднанні ресурсів, при кращому управлінні і сприятливих зовнішніх умовах ефективно функціонування також може бути результатом.

Для того щоб підприємство почало подальший розвиток, необхідно крім коштів на експлуатацію виділити кошти на поточне забезпечення економічної безпеки. Як тільки починаються процеси розвитку, небезпека постійно збільшується через швидкого руху і розхитування системи. Суб'єкту господарювання, в результаті чого отримує більший прибуток, але необхідні

більш значні кошти для розширеного відтворення і забезпечення належного рівня економічної безпеки. Такі обставини пов'язані ще і з тим, що в процесі свого розвитку підприємство займе ринкову нішу або його частину серед конкуруючих підприємств вже є значною загрозою.

Якщо, крім коштів на функціонування та забезпечення поточного рівня економічної безпеки, підприємство може виділити кошти на можливе забезпечення економічної безпеки, то це вважається найвищим рівнем забезпечення економічної безпеки і не дозволить тільки для безпечного розвитку, а й для формування здатності забезпечувати економічну безпеку в майбутньому.

Для всіх цих рівнів забезпечення економічної безпеки кожне підприємство індивідуально проводить структурування і поєднання елементів системи економічної безпеки. Більш того, не всі підприємства мають всі виділеними елементами системи економічної безпеки.

Постійне посилення факторів, що загрожують економічній безпеці та викликають його депресивний розвиток, ставить питання про створення системи моніторингу економічної безпеки підприємства з метою раннього попередження про небезпеку, що насувається і прийняття необхідних заходів захисту і протидії.

Основні етапи постійного моніторингу рівня економічної безпеки підприємства по Л.Г. Шемаєвій повинні бути наступними:

- «діагностика допустимих відхилень у процесах функціонування і розвитку підприємства;
- виявлення деструктивних тенденцій і процесів, що призводять до зниження рівня економічної безпеки підприємства;
- визначення причин, джерел, характеру, інтенсивності впливу загрозованих факторів на процеси функціонування і розвитку підприємства;
- прогнозування наслідків дії загрозованих факторів як на процеси функціонування, так і на процеси розвитку підприємства;

- системно-аналітичне дослідження поточної ситуації і тенденцій її розвитку» [62].

Моніторинг економічної безпеки підприємства повинен бути результатом взаємодії всіх зацікавлених служб підприємства. При проведенні моніторингу повинен діяти принцип безперервного спостереження за станом об'єкта моніторингу з урахуванням фактичного стану і тенденцій розвитку його потенціалу, а також загального розвитку економіки, політичної ситуації і дій інших загальносистемних факторів.

Для постійного моніторингу економічної безпеки підприємства необхідна відповідна методична, організаційна, інформаційна та технічна підтримка.

В умовах посттрансформаційних змін в економіці підвищеної динамічності особливого значення набувають організаційні питання забезпечення і підтримання належного рівня економічної безпеки підприємства. На підприємствах може бути створено управління (відділ, служба, відділ) економічної безпеки, діяльність якого контролюється його керівником, який, в свою чергу, підпорядковується директору підприємства. Це особлива умова, при якому відсутні проміжні керуючі посилання і конфіденційність інформації не забезпечується цими посиланнями.

Основні функції, що їх службою економічної безпеки підприємства:

- 1) «захист виробничо-господарської діяльності та захист інформації, що становить комерційну таємницю підприємства;
- 2) організація роботи з правового та технічного захисту комерційної таємниці підприємства;
- 3) запобігання необґрунтованому допуску та доступу до інформації, що становить комерційну таємницю;
- 4) організація спеціального діловодства, що виключає отримання відомостей, що становлять комерційну таємницю;
- 5) виявлення і локалізація можливих каналів витоку конфіденційної інформації в ході діяльності та надзвичайних ситуацій;

б) створення та організація такого режиму безпеки для всіх видів діяльності, що виключає зустрічі, переговори і зустрічі в рамках ділового співробітництва підприємств з іноземними партнерами;

7) забезпечення захисту приміщень, обладнання, офісів, продукції та технічних засобів, необхідних для виробничої або іншої діяльності;

8) організація особистої безпеки керівництва та провідних керівників і фахівців підприємства;

9) оцінка маркетингових ситуацій та протиправних дій конкурентів і зловмисників» [40].

Перелік конкретних завдань і функцій визначається в залежності від типу об'єкта, його структури, специфіки його діяльності та може мати інші функції і завдання. Для кожного об'єкта захисту вони визначаються окремо.

Ще одним сценарієм організації роботи щодо забезпечення економічної безпеки на підприємстві стане створення робочої групи фахівців, які крім своїх основних функцій займаються забезпеченням економічної безпеки підприємства. Такий організаційний сценарій може регулюватися внутрішніми документами.

Найчастіше підприємства зосереджуються лише на силовій складовій економічної безпеки, що істотно обмежує підприємство в забезпеченні зниження небезпек.

У нормативних документах, які визначають організацію діяльності служби безпеки підприємства, виділяються конкретні об'єкти, що підлягають захисту від потенційних загроз і протиправних посягань. Основні охоронні об'єкти:

- персонал - керівники, особи, які володіють інформацією, що становить комерційну таємницю;

- матеріальні цінності і фінансові активи (будівлі, споруди, обладнання, транспорт, валюта, цінності, фінансові документи);

- інформаційні ресурси з обмеженим доступом;

- засоби і системи комп'ютеризації підприємства (організації);

- технічні засоби і системи захисту та захисту матеріальних та інформаційних ресурсів.

Залежно від специфіки підприємства можуть бути і інші об'єкти захисту і захисту.

Служба безпеки підприємства повинна бути постійно готова до виходу з кризової ситуації, яка може виникнути в зв'язку із зіткненням інтересів бізнесу і кримінального світу.

Найчастіше основні питання забезпечення економічної безпеки на вітчизняних підприємствах вирішуються автоматично, без зміни організаційної структури і не оформляються документально. Якщо підприємство працює, то вже досягнутий найнижчий рівень економічної безпеки. «Питання економічної безпеки починаються зі створення підприємства. Якщо вид діяльності продуманий і клієнтам пропонуються такі товари або послуги, які користуються навіть найменшим попитом, це означає, що компанія вже подбала про своєї економічної безпеки. Рівень економічної безпеки підприємства знаходиться в особливо вразливому становищі, коли воно знаходиться в процесі активних процесів розвитку, оскільки система значно ослаблена і може впасти або до найвищого рівня її забезпечення, або значно знизиться. Таке потенційне зниження може бути викликано рейдерським захопленням підприємства, його поглинанням, перехопленням клієнтів конкурентами та інше» [26].

Організаційні форми економічної безпеки підприємства визначаються складом апарату і технічним рівнем управління безпекою. Удосконалення методів аналітичної і силової роботи для забезпечення економічної безпеки підприємства вимагає розвитку аналітичних функцій всіх служб підприємств.

Питання економічної безпеки - це відповідальність не лише працівників економічних служб, а й технічних служб (головний механік, енергетик, технолог та інше). Господарські служби підприємства планують господарську діяльність, поставляють і продають продукцію, організовують

роботу, фінансову роботу, ведення обліку та контролю господарської діяльності.

Найбільш комплексне вивчення поставленої проблеми та пошук найбільш оптимального варіанту її вирішення можливе лише при спільних зусиллях спільної роботи економістів, техніків, технологів, керівників різних виробничих служб, що володіють різним знанням досліджуваної проблеми.

Внутрішній аналіз економічної безпеки підприємств проводять співробітники підприємств, а зовнішній аналіз - служби маркетингу і служби економічної розвідки підприємства. Аналітичні відділи підприємства повинні проводити як зовнішній, так і внутрішній аналіз економічної безпеки в комплексі.

В даний час значна увага приділяється такому напрямку в області забезпечення економічної безпеки, як економічна розвідка (або конкурентна розвідка, ділова розвідка, бізнес-розвідка), яка збирає і обробляє інформацію з відкритих джерел, причому з повністю легальної точки зору.

Один з фахівців в цій області Саєнко М.Г. визначає конкурентну розвідку в такий спосіб: «Конкурентна розвідка - це діяльність неурядової організації з вилучення інформації про існуючі та потенційні загрози її існуванню і інтересам при дотриманні існуючих правових норм» [57].

До основних завдань конкурентної розвідки, виконуваної в інтересах забезпечення економічної безпеки підприємства, відносяться: оцінка потенційних клієнтів і партнерів; пошук ринкових ніш; вивчення конкурентів; прийом на роботу; систематизація наявних інформаційних ресурсів і пошук нових.

Планово-економічний відділ (відділ економічного аналізу, аналітичний відділ) складає план аналітичних робіт з економічної безпеки та контролю за його виконанням, методологічне забезпечення внутрішнього і зовнішнього аналізу економічної безпеки, організовує і узагальнює результати комплексного аналізу безпеки підприємства і його підрозділів, проводить дослідження можливостей потенційного забезпечення економічної безпеки в

майбутньому, розробляє заходи щодо ефективного використання ресурсів для поточного і потенційного забезпечення економічної безпеки.

Виробничий відділ аналізує випуск продукції основними цехами в натуральному вираженні, виконання плану виробництва за обсягом та асортиментом, ритмічність виробництва, підвищення якості продукції, впровадження нового обладнання та технологій, комплексну механізацію та автоматизацію. виробництва, експлуатації обладнання, витрат на матеріальні ресурси, тривалості технологічного циклу, складності виробництва, розробляє заходи щодо зниження трудомісткості виготовлення продукції, вирішує питання технічної та організаційної підготовки виробництва та ін.

У контексті економічної безпеки підприємства виробничий відділ повинен інтегрувати виробничий аналіз і маркетинговий аналіз, щоб дослідити можливість виробництва продукції в передбачуваному розмірі і запобігти затоварення готової продукції.

Технічні відділи головного механіка і енергетика проводять аналіз безпеки стану експлуатації машин і устаткування, виконання графіків ремонту і модернізації устаткування, якості і вартості ремонтів, повноти використання обладнання і устаткування. виробничі потужності, раціональність енергоспоживання. Такі відділи можуть забезпечити підвищення рівня економічної безпеки підприємства, давши конкретні рекомендації щодо впровадження енергозберігаючих технологій і нових, більш економічних технологічних процесів.

Відділ технічного контролю аналізує екологічну, токсичну або харчову безпеку сировини і готової продукції, шлюб і пов'язані з цим втрати, скарги клієнтів. Управління забезпечить підвищення рівня економічної безпеки підприємства в разі розробки комплексу заходів щодо скорочення шлюбу, підвищенню якості продукції та дотримання технологічної дисципліни.

Бухгалтерія і фінансовий відділ аналізують виконання кошторису загальних виробничих, адміністративних і комерційних витрат, кошторису виробничих витрат, собівартості проданих товарів, виконання плану

прибутку і його використання, аналізує баланс, фінансовий стан, витрати на виконання робіт. капіталу і спеціальних фондів, контролює фінансовий стан і платоспроможність підприємства. Зовнішні контрагенти оцінюють рівень економічної безпеки підприємства, перш за все, своїми діями. Основною умовою проведення такої непрямой оцінки є фінансова звітність підприємства, яку розробляє бухгалтерія. Важливість роботи цього відділу важко переоцінити, враховуючи, що від нього залежить імідж і репутація підприємства, високого рівня якої можна досягти тільки при забезпеченні належного рівня економічної безпеки підприємства [43].

Складність забезпечення економічної безпеки підприємства і постійне зростання її рівня, недопущення неправомірного втручання зовнішніх структур в роботу підприємства можливі тільки за умови спільної комплексної, злагодженої, оперативної роботи всіх підрозділів підприємства.

1.3. Методичні підходи до оцінки фінансово-економічної безпеки підприємства

З огляду на важливість для підприємства системи забезпечення економічної безпеки підприємства, яка повинна ґрунтуватися на загальному стані фінансової безпеки, ми розуміємо, що існує необхідність оцінки реального стану фінансової безпеки.

«Основним критерієм оцінки рівня забезпечення фінансової безпеки підприємства слід вважати чистий прибуток. На основі цього критерію можна побудувати всю систему показників (індикаторів), що характеризують стан фінансової безпеки. Індикатори, або індикатори фінансової безпеки, виступають в якості кількісних характеристик стану фінансової діяльності, обраних для характеристики фінансової безпеки підприємства» [49].

Сьогодні велика різноманітність підходів до оцінки рівня фінансової захищеності підприємства не дозволяє сформулювати загальні показники, за

якими можна було б проводити аналіз рівня фінансової захищеності підприємства.

Нижче ми розглянемо особливості методичних підходів, пропонованих різними вченими для оцінки фінансової безпеки підприємства.

Так, в науковій роботі Ю.Б. Кракос наведені такі методологічні підходи, які вказують на їх недоліки [45]:

1) «Індикатор (порівняння фактичних значень показників фінансової безпеки з пороговими значеннями показників її рівня). Граничні значення показників фінансової безпеки - це граничні значення, порушення яких призводить до формування негативних тенденцій (виникнення загроз) в сфері фінансової безпеки. При такому підході досягається високий рівень фінансової безпеки підприємства за умови, що весь набір показників знаходиться в межах граничних значень, а граничне значення кожного з показників досягається не за рахунок інших. Такий підхід слід визнати правильним і обґрунтованим. У той же час використання даного підходу в основному залежить від визначення порогових значень, які змінюються в залежності від стану зовнішнього середовища, на яку компанія практично не може вплинути, а тільки для адаптації до неї;

2) Ресурсно-функціональні: а) оцінка стану фінансової забезпеченості на основі оцінки рівня використання фінансових ресурсів за спеціальними критеріями - власні фінансові ресурси і позикові кошти; б) оцінка рівня виконання функцій - забезпечення високої фінансової ефективності підприємства, його фінансової стійкості і незалежності. Цей підхід дуже широкий, оскільки, по-перше, процес забезпечення фінансової безпеки ототожнюється практично з усіма видами діяльності підприємства і, по-друге, він зводиться до оцінки використання ресурсів на підприємстві;

3) На основі використання критерію «мінімальний сукупний збиток безпеки». Цей критерій дуже складно розрахувати через відсутність необхідних облікових і статистичних даних. Можливо, буде потрібно ввести

додатковий облік. Тоді такий показник можна розрахувати тільки експертним методом, що має свої межі точності;

4) Облік достатності обігових коштів (власних і позикових) для здійснення виробничої та збутової діяльності. Цей підхід дуже вузький, оскільки він не охоплює всі області фінансової діяльності компанії і, відповідно, фінансової безпеки. Його можна використовувати для швидкого визначення рівня фінансової безпеки» [27].

Після обробки фахової літератури з бухгалтерського обліку Матвійчук Л.О. запропонував розділити існуючі методики оцінки фінансової безпеки підприємства на три великі групи (рис. 1.5.):

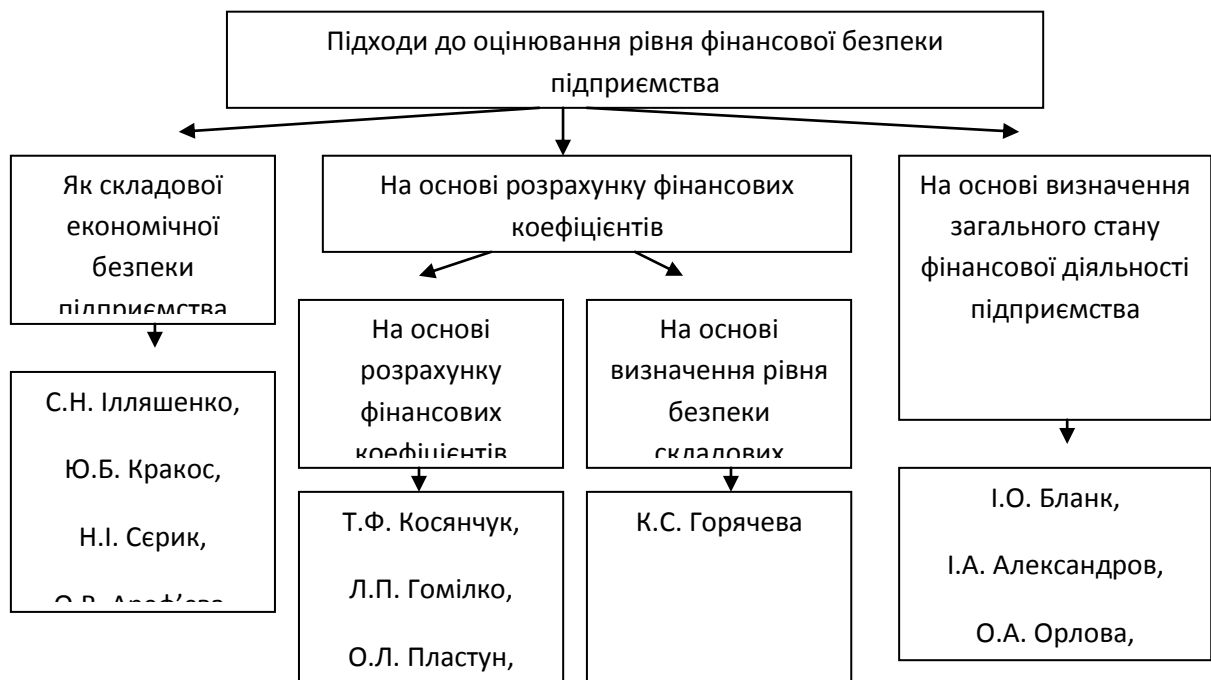


Рис.1.5. Основні методи оцінки рівня фінансової безпеки підприємства

- «ті, які пропонують оцінювати рівень фінансової безпеки як складову економічної безпеки підприємства;

- ті, які пропонують оцінити рівень фінансової безпеки на основі визначення загального стану фінансової діяльності підприємства;

- ті, які пропонують визначити інтегральний показник економічної безпеки підприємства» [26].

Однак зазначені вище три групи методів оцінки мають певні недоліки, які полягають в недостатній аналізі та оцінці окремих складових економічної безпеки підприємства.

Такі методи в роботах М. В. Рей, А. О. Іванова (рис. 1.6.) також недосконалі: їх загальний недолік - проблема розстановки пріоритетів відповідних показників оцінки, трудомісткість проведення та інтерпретації результатів оцінки.

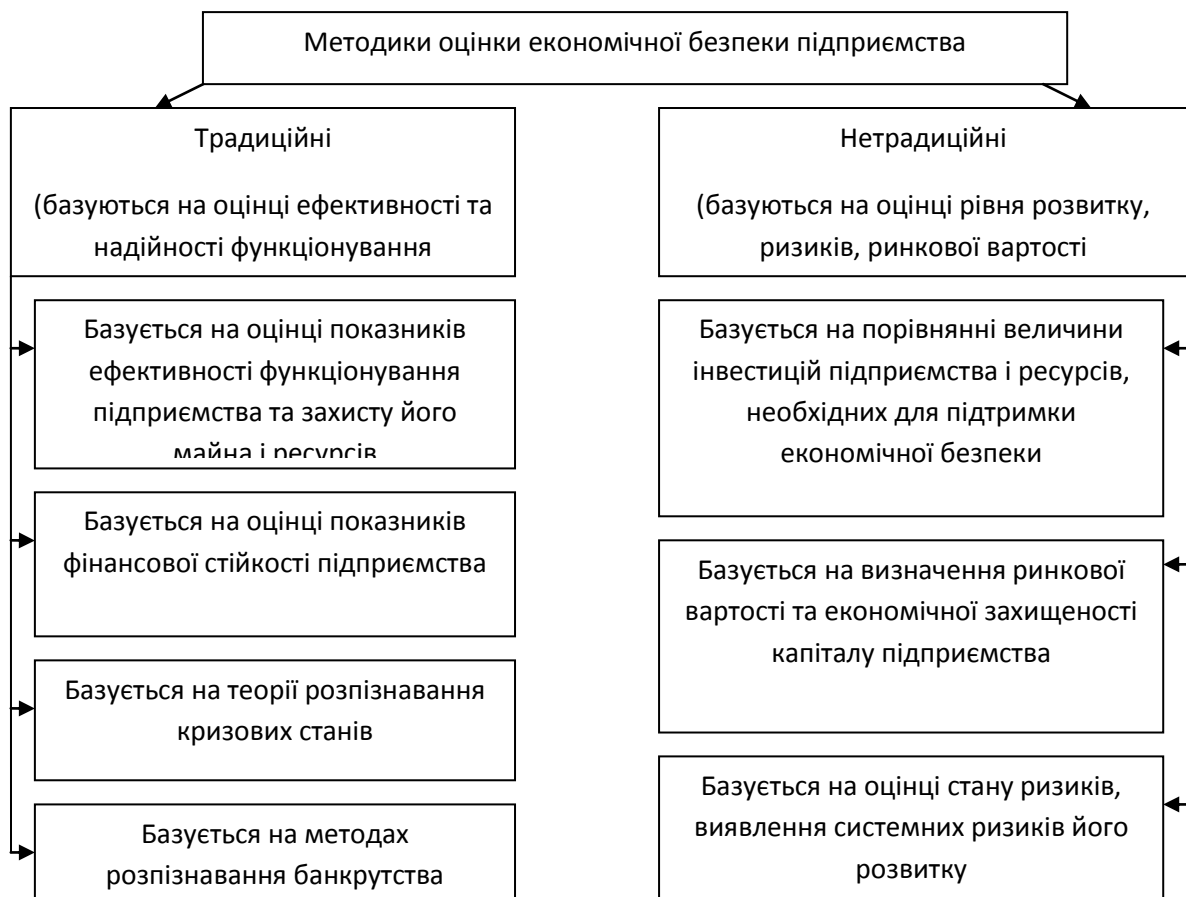


Рис. 1.6. Методичні підходи до оцінки рівня економічної безпеки підприємства

Крім того, динамічні ринкові умови ведення бізнесу вимагають від менеджменту підприємств оперативного реагування на вплив зовнішніх і внутрішніх факторів зовнішнього середовища, а тому використання складних і трудомістких підходів невиправдано.

Практичним інструментом визначення фінансової безпеки підприємства повинна стати розробка та впровадження експрес-діагностики,

яка дозволить за її результатами приймати управлінські рішення з мінімальними витратами часу і максимальною ефективністю [36].

Згідно з аналізом сучасних підходів до оцінки рівня фінансової безпеки підприємства пропонується провести таку оцінку рівня по кожній функціональній складовій фінансової безпеки, а потім визначити інтегральний показник фахівцем. Г.В. Козаченко стверджує, що: «Функціональна структура фінансової діяльності і, відповідно, фінансова безпека підприємства включає в себе:

- бюджетний - зв'язок з бюджетом (податки і збори до бюджетів, якщо є
- бюджетні позички або бюджетне фінансування)
- грошові позики на операційну діяльність, виплату заробітної плати співробітникам, розрахунки з постачальниками і отримання грошових коштів від покупців продукції та послуг;
- валюта - при здійсненні експортно-імпортних операцій (купівля і продаж валюти, позики в іноземній валюті, розрахунки з іноземними споживачами і постачальниками товарів і послуг в іноземній валюті);
- банківська справа - позики підприємства в банках під позики та вклади;
- інвестиційні - капітальні вкладення в розвиток підприємства, в тому числі за рахунок довгострокових кредитів;
- фондова - випуск власних акцій одним підприємством і покупка акцій інших підприємств,
- страхування - страхування майна підприємства або результатів його діяльності, безпечної праці та збереження здоров'я працівників» [44].

Аналіз оцінки фінансової безпеки показав, що діагностувати рівень фінансової безпеки на підприємстві досить проблематично, оскільки в різних підходах використовуються різні критерії та показники. Це дозволяє стверджувати, що, визначаючи фінансову безпеку той чи інший спосіб, ми не отримаємо достовірної оцінки фінансової безпеки підприємства. Тому

предметом подальших досліджень може стати формування узагальненого підходу до оцінки фінансової безпеки підприємства.

Беручи до уваги думки вітчизняних і зарубіжних вчених-економістів, ми вважаємо, що трактування терміна «система економічної безпеки» вимагає уточнення, тому пропонуємо свою версію терміна «система економічної безпеки». Зокрема, система економічної безпеки - це фінансовий стан, що характеризується, по-перше, збалансованістю і якістю всієї сукупності фінансових інструментів, технологій і послуг, що використовуються підприємством; по-друге, стійкість до зовнішніх і внутрішніх загроз; по-третє, здатність фінансової системи підприємства забезпечувати реалізацію його фінансових інтересів, цілей і завдань і достатній обсяг фінансових ресурсів; по-четверте, забезпечити розвиток всієї фінансової системи.

Висновки до першого розділу

1. Актуалізація останнім часом в науковій літературі наближає визначення поняття «економічна безпека підприємства», а також передумови до його вивчення, в зв'язку з тим, що економічні реформи, які відбуваються в Україні, є значні фактори становлення і розвитку підприємств як сфери прояву економічної активності населення держави, а економічна безпека підприємницької діяльності в умовах ринкової економіки є складовою частиною національної безпеки і конкурентоспроможності країни, невід'ємною з точки зору забезпечення життєздатності кожної людини.

2. У більшості наукових робіт поняття «Економічна безпека» розглядається як здатність економіки забезпечувати вільний і незалежний розвиток, стабільність громадянського суспільства та його інститутів, а також достатній оборонний потенціал країни в несприятливих умовах. умов і

сценаріїв, здатність держави захищати національні економічні інтереси від внутрішніх і зовнішніх загроз.

3. Фінансова безпека підприємства - певний якісний і кількісний рівень фінансового стану підприємства і діяльності, спрямований на досягнення цього стану, який характеризується збалансованістю і якістю використання фінансових інструментів економічної системи і забезпечує її здатність виконувати свою місію і забезпечувати стабільний розвиток, витримуючи негативний вплив зовнішніх і внутрішніх дестабілізуючих факторів.

4. Моніторинг економічної безпеки підприємства повинен бути результатом взаємодії всіх зацікавлених служб підприємства. При проведенні моніторингу повинен діяти принцип безперервного спостереження за станом об'єкта моніторингу з урахуванням фактичного стану і тенденцій розвитку його потенціалу, а також загального розвитку економіки, політичної ситуації і дій інших загальносистемних факторів. Для постійного моніторингу економічної безпеки підприємства необхідна відповідна методична, організаційна, інформаційна та технічна підтримка.

5. Аналіз оцінки фінансової безпеки показав, що діагностувати рівень фінансової безпеки на підприємстві досить проблематично, оскільки в різних підходах використовуються різні критерії та показники. Це дозволяє стверджувати, що, визначаючи фінансову безпеку той чи інший спосіб, ми не отримаємо достовірної оцінки фінансової безпеки підприємства. Тому предметом подальших досліджень може стати формування узагальненого підходу до оцінки фінансової безпеки підприємства.

6. Беручи до уваги висновки вітчизняних і зарубіжних вчених-економістів, ми вважаємо, що трактування терміна «система економічної безпеки» вимагає уточнення, тому пропонуємо свою версію терміна «система економічної безпеки».

РОЗДІЛ 2. СТАН ТА ОСНОВИ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

2.1. Фінансово - економічна характеристика СТОВ «Дніпро - Н»

Сільськогосподарське товариство з обмеженою відповідальністю «Дніпро - Н» розташоване на північному заході Дніпропетровської області, за 3 км на північний захід від районного центру – міста Верхньодніпровськ і за 14 км від залізничної станції - Верхньодніпровськ.

Спеціалізується підприємство, як на рослинництві, так і на тваринництві. Так, основним видом діяльності є вирощування зернових і технічних культур, крім того розведення худоби молочних порід, овець, кіз, свиней, оптова торгівля зерном, насінням та кормом для тварин.

Керівник підприємства - Кукса А.І., головний бухгалтер – Галушка Т.М.

Для більш детального ознайомлення з діяльністю підприємства доцільно провести аналіз фінансового стану СТОВ «Дніпро - Н».

Є.В. Мних говорить, що: «Фінансовий стан - стан фінансів підприємства, що характеризується сукупністю показників, що відображають процес формування і використання його фінансових ресурсів. Призначенням фінансового аналізу є оцінка фінансових результатів і фінансового стану підприємства, а також економічна діагностика майбутнього потенціалу» [51].

Цілі фінансового аналізу можна класифікувати наступним чином:

- виявлення змін показників фінансового стану;
- визначення факторів, що впливають на фінансовий стан;
- оцінка кількісних і якісних змін фінансового стану;
- оцінка фінансового становища на конкретну дату;
- визначення тенденцій зміни фінансового стану підприємства.

Інформаційною базою фінансового аналізу є дані бухгалтерської звітності, в першу чергу - форма № 1 «Баланс», форма № 2 «Звіт про

фінансові результати», форма № 3 «Звіт про рух грошових коштів », форма № 4 « Звіт про власний капітал »та ін.

Безпосередніми користувачами інформації фінансового аналізу можуть бути:

- власники підприємства, найбільший інтерес для яких представляють - прибутковість, економічне зростання, ризики;
- кредитори та інвестори - їх цікавить кредитоспроможність і можлива віддача (результативність) від вкладених інвестицій;
- постачальники і контрагенти - для цієї категорії важливі терміни оплати і динаміка зміни платоспроможності.

Аналіз фінансового стану підприємства включає ряд етапів:

- «загальна оцінка фінансового стану підприємства та змін його фінансових показників за звітний період;
- аналіз фінансової стійкості підприємства;
- аналіз платоспроможності та ліквідності балансу підприємства;
- аналіз оборотності оборотних коштів;
- аналіз фінансових результатів діяльності підприємства» [18].

Фінансовий стан підприємства характеризується розміщенням і використанням коштів (активів) і джерелами їх формування (пасивами). Ці дані представлені в формі № 1. Для загальної оцінки динаміки фінансового стану підприємства групуємо статті балансу в окремі групи, за ознакою ліквідності (статті активу) і терміновості зобов'язань (статті пасиву). На основі агрегованого (порівняльного аналітичного) балансу здійснюється аналіз структури майна і джерел коштів підприємства, який представлено в додатку А.

Дані додатку А свідчать, що за досліджувані роки вартість майна зросла вдвічі, і становить 29979 тис. грн. у 2019 році. Серед основних статей по яким відмічаємо збільшення, слід виділити грошові кошти та їх еквіваленти, що зросли у 7 разів, вартість основних засобів, що зросла у 2,3 рази. При цьому слід зосередити увагу на зростанні показника поточної

дебіторської заборгованості у 2,5 разів, що у 2019 році склала – 1157 тис. грн., що є наслідком несплати коштів за реалізовану сільськогосподарську продукцію відразу.

Несплата коштів покупцями за реалізовану їм продукцію, в підсумку призвела до того, що підприємство змушене залучати кредитні кошти. Так, у 2019 році сума залучених кредитних коштів склала – 2516 тис. грн., що у 8,4 рази більша цього показника у 2015 році.

Тож за результатами оцінки майна та капіталу СТОВ «Дніпро - Н» керівництву підприємства слід переглянути умови укладання договорів щодо реалізації сільськогосподарської продукції, задля можливості скорочення залучених коштів.

В аналітичних цілях, для більш детального дослідження характеру змін в структурі і динаміці окремих статей балансу, доцільно провести аналіз більш дрібних груп активів і пасивів. Найбільш вагомою статтею балансу підприємства є інформація щодо наявності та руху основних засобів (Додаток Б).

За даними додатку Б, видно що у 2015 році вартість основних засобів становила – 7730 тис. грн., а у 2019 році – 16894 тис. грн., що більше у 2 рази. Тобто, основні засоби зазнали незначного оновлення за рахунок капітального ремонту техніки. Так, коефіцієнти зносу і придатності основних засобів зросли на і зменшилися відповідно на 0,27 відсоткові пункти.

Отже, основні засоби підприємства потребують модернізації задля прибутковості та можливості розширення діяльності. Адже, наявна на підприємстві техніка, незважаючи на проведений капітальний ремонт окремого обладнання, морально застаріла.

Аналіз фінансових результатів починається з оцінки динаміки балансового і чистого прибутку та їх структурних компонентів. При цьому порівнюються основні показники за звітний період, розраховуються відхилення від базової та планової величин, з'ясовується, які показники зробили найбільший вплив на прибуток (додаток В).

Згідно додатку В, чистий дохід від реалізації сільськогосподарської продукції зріс на 63% у 2019 році проти 2015 року. Однак, у порівнянні з 2018 роком зменшився на 1235 тис. грн., що призвело до зниження прибутковості. При цьому витрати збільшувались поступово протягом років дослідження. Оскільки СТОВ «Дніпро - Н» є платником єдиного податку четвертої групи, фінансовий результат до оподаткування та сума чистого прибутку – однакові.

Отже, за роки дослідження прибутковість підприємства у 2019 році є найнижчою, це пов'язано з залученням кредитних коштів, несплатою покупцями грошових коштів за реалізовану їх продукцію, що потребує від керівництва СТОВ «Дніпро - Н» вжиття негайних заходів.

Цільовою установкою політики підприємства в сфері управління оборотним капіталом є визначення обсягу і структури поточних активів, джерел їх фінансування і співвідношення між ними, достатнього для забезпечення довгострокової виробничої і ефективної фінансової діяльності. Подібне трактування має стратегічний характер, з орієнтацією на якісне зростання показників ефективності виробництва (рентабельність активів, оборотність оборотних коштів і т.п.), що припускає встановлення оптимальних розмірів оборотних активів, і передбачає вкладення у необоротні активи, як активи, що дають більш високу віддачу. Аналіз фінансової стійкості сільськогосподарського товариства з обмеженою відповідальністю «Дніпро - Н» наведено в додатку Д.

З додатку Д видно, що серед показників структури капіталу всі розглянуті показники були нижче допустимого рівня у 2015-2016 роках, а вище допустимого рівня у 2017-2019 роках. Тобто, за останні три роки підприємство намагається знизити суму залучених коштів, однак повністю перейти на самофінансування не в змозі.

Серед показників оборотності активів, відмічаємо зниження досліджуваних показників у 2019 році у порівнянні з попередніми роками дослідження. Тобто, через несвоєчасну сплату грошових коштів покупцями за реалізовану їм сільськогосподарську продукцію, підприємство не може

здійснити закупівлю необхідних виробничих запасів, через що порушується виробничий процес.

Все це позначилось і на показниках стану основного капіталу, що мали найнижчі показники майже по всі досліджуваним коефіцієнтам у 2019 році.

Для посилення фінансової стійкості СТОВ «Дніпро - Н» необхідно переглянути платіжну дисципліну зі сторони покупців сільськогосподарської продукції підприємства. Адже, якщо не вжити заходів зараз, в майбутньому на підприємстві можемо відмітити збитковість діяльності.

Не менш важливим аспектом діяльності бухгалтерської служби виступає оперативне або поточне управління оборотними коштами, метою якого є підтримка ліквідної структури активів підприємства та попередження ризику неплатоспроможності, причому залежність між рівнем ліквідності і величиною оборотного капіталу діаметрально протилежна його співвідношенню з прибутком.

Аналіз починається з перевірки забезпеченості запасів і витрат джерелами формування. Таким чином, співвідношення вартості матеріальних оборотних коштів і величин власних і позикових джерел їх формування визначає фінансову стійкість підприємства (додаток Е).

Згідно додатка Е, вартість високоліквідних активів зросла на 230 тис. грн. у 2019 році проти 2015 року. При цьому відмічаємо ріст короткострокових зобов'язань у 2,8 рази - 2019 році проти 2015 року. Все це ще раз підкреслює невірну політику підприємства щодо сплати коштів за реалізовану сільськогосподарську продукцію.

Зазначене вище позначилося на показниках платоспроможності та оцінці оборотності оборотних активів, як у 2019 році були гіршими у порівнянні з показниками років дослідження.

Тобто, через брак грошових коштів отриманих від покупців вчасно підприємство не може забезпечити прибутковість діяльності та безперебійність виробництва.

На заключному етапі проводимо комплексний аналіз фінансових

коефіцієнтів, що відображають всі сторони виробничо-господарської діяльності підприємства. Аналіз проводиться за такими блоками: аналіз структури капіталу, ліквідності та фінансової стійкості, рентабельності, ділової активності, ефективності управління, майнового стану підприємства. Сукупність, що бере участь в аналізі показників може досягати великого числа, тому доцільно відбирати такі, які не суперечать між собою.

Аналіз ділової активності сільськогосподарського товариства з обмеженою відповідальністю «Дніпро - Н» наведено в додатку Ж.

Дані додатку Ж свідчать, що загальний коефіцієнт обертання капіталу знизився з 1,7 у 2015 році до 1,31 у 2019 році, тривалість одного обороту поточної дебіторської заборгованості з 6 днів у 2015 році зросла до 9 днів у 2019 році. Що спричинило збільшення тривалості одного обороту власного капіталу з 91 дня у 2015 році до 147 днів у 2019 році.

Все це є ще одним підтвердженням необхідно перегляду керівництвом СТОВ «Дніпро - Н» платіжної дисципліни зі сторони покупців підприємства.

Логічним завершенням аналізу фінансових коефіцієнтів є рейтингова оцінка діяльності підприємства, за різні часові періоди. Рейтингова оцінка дозволяє на основі обмеженого набору показників провести швидкий комплексний аналіз і ранжувати їх залежно від результатів діяльності.

До вибору показників для оцінки пред'являються вимоги:

- для цілей аналізу коефіцієнти повинні мати однакову спрямованість;
- коефіцієнти повинні бути максимально інформативними і давати цілісну картину досліджуваного об'єкта;
- інформація використовувана в розрахунках повинна володіти доступністю.

Розглянутим вимогам задовольняє наступна сукупність:

- коефіцієнт автономії (концентрації власного капіталу);
- коефіцієнт поточної ліквідності;
- показник забезпеченості запасів власними оборотними засобами;
- показник рентабельності основних засобів та інших необоротних

активів;

- коефіцієнт оборотності власного капіталу (виручка від реалізації: середнє значення власного капіталу);
- прибуток від реалізації продукції ;
- коефіцієнт придатності майна (знос основних засобів, вартість основних засобів).

Рейтингову оцінку сільськогосподарського товариства з обмеженою відповідальністю «Дніпро - Н» наведено в додатку К.

Розглянувши в додатку К показники ліквідності, ділової активності, фінансової незалежності, рентабельності та інші, слід відмітити, що досліджуване підприємство має найнижчі показники у 2019 році проти років дослідження. Тому, СТОВ «Дніпро - Н» досягло рівня «В», що потребує негайних дій зі сторони керівництва, щоб запобігти збитковості діяльності.

Отже, за результатами проведеного аналізу сільськогосподарське товариство з обмеженою відповідальністю «Дніпро - Н» за останній рік має досить низькі показники по досліджуваним коефіцієнтам. Найбільш негативними факторами є дебіторська заборгованість та стан основних засобів, що вимагає негайних дій задля запобігання банкрутства в майбутньому.

2.2. Характеристика організації роботи служби економічної безпеки підприємства та оцінка її стану за окремими компонентами

Служба безпеки підприємства створюється в залежності від розміру самого підприємства. Служба безпеки підприємства повинна бути постійно готова до виходу з кризової ситуації, яка може виникнути в зв'язку із зіткненням інтересів бізнесу і кримінального світу.

Організаційна структура управління підприємством відображає склад і підпорядкованість лінійних і функціональних ланок управління, в СТОВ

«Дніпро-Н» структура управління має лінійно-функціональну форму (рис. 2.1).

При такому типі організаційної структури підприємства лінійному керівникові, що підпорядковується безпосередньо директором, в розробці конкретних питань і підготовці відповідних рішень, програм і планів допомагає спеціальний апарат управління, що складається з функціональних підрозділів.

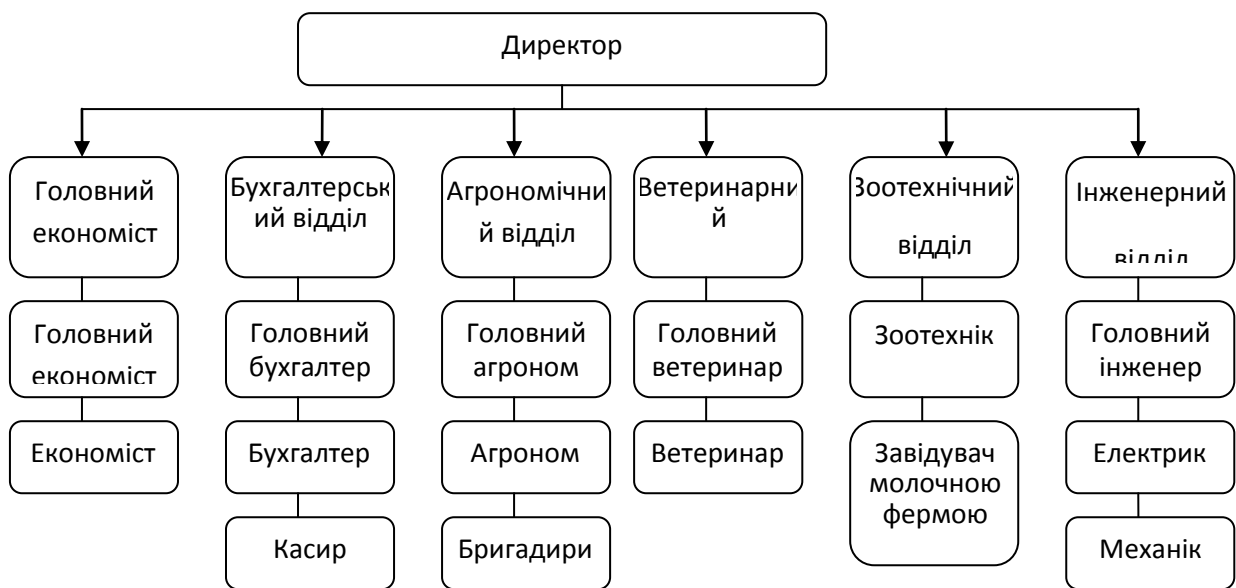


Рис. 2.1. Організаційна структура підприємства

Система економічної безпеки СТОВ «Дніпро-Н» має ряд складових представлених на рисунку 2.2.



Рис. 2.2. Структура економічної безпеки СТОВ «Дніпро-Н»

Підбір компонентів складний і дозволяє більш детально і конструктивно вивчити основні процеси, як вони впливають на рівень економічної безпеки підприємства.

Характеристики компонентів економічної безпеки більш детально представлені в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Складові економічної безпеки СТОВ «Дніпро-Н» і їх характеристики

Складові економічної безпеки	Характеристика
Фінансова	Забезпеченість підприємства фінансовими ресурсами; платоспроможність; фінансова незалежність; прибутковість; ділова активність; конкурентний стан підприємства на ринку
Інформаційно-аналітична	Забезпеченість підприємства якісною аналітичною інформацією; захист його інформаційного середовища; проведення інформаційно-аналітичної роботи; збір та аналіз зовнішньої та внутрішньої інформації; розробку на основі отриманої інформації планів та прогнозів
Технологічна	Забезпеченість виробництва основними видами ресурсів; раціональність використання власних ресурсів; рівень техніко-технологічної бази
Правова	Дотримання чинного законодавства; оптимальність нормативно-правового регламентування діяльності підприємства; ефективність роботи юридичного відділу; захист прав інтелектуальної власності
Силова	Створення служби безпеки на підприємства; забезпечення фізичної та моральної безпеки співробітників; гарантування безпеки майна підприємства
Кадрова	Інтелектуальний рівень та кваліфікація працівників підприємства; ефективне управління персоналом; система підбору кадрів; навчання працівників; ефективна мотиваційна політика

Кожен структурний ланка має свої функціональні обов'язки і вирішує свою конкретну задачу. При цьому кожен структурний ланка і кожен співробітник працюють для досягнення спільної мети: підвищення добробуту підприємства, збільшення його прибутку.

Основні об'єкти безпеки: фінансові ресурси, матеріальні ресурси, співробітники підприємства, інформація з обмеженим доступом, технічні засоби і системи захисту та захисту матеріальних та інформаційних ресурсів, засоби і системи комп'ютеризації діяльності [51].

Отже, забезпечення економічної безпеки СТОВ «Дніпро-Н» - це безперервний процес, що вимагає: безперервного моніторингу внутрішнього і зовнішнього середовища підприємства для виявлення негативних тенденцій та можливих загроз; обґрунтування, розробка та впровадження раціональних форм, методів, шляхів і способів розвитку системи економічної безпеки підприємства; ефективне використання адміністративних, економічних, маркетингових, соціально-психологічних, організаційних, юридичних, математичних та інших методів управління економічною безпекою підприємства, відповідний рівень підготовки співробітників організації для дотримання всіх встановлених правил, спрямованих на забезпечення безпеки.

Важливою умовою забезпечення сталого розвитку СТОВ «Дніпро-Н», формування високих результатів його фінансової діяльності є наявність ефективної системи його економічної і фінансової безпеки. Для вивчення оцінки ефективності управління економічної та фінансової безпекою підприємств використовуються спеціальні системи і методи аналізу, що дозволяють отримати кількісну оцінку рівня захищеності окремих фінансових інтересів від загроз і ризиків.

Оцінка рівня економічної безпеки здійснюється шляхом порівняння розрахункових значень показника з реальними значеннями, отриманими раніше щодо підприємства, а також (по можливості) щодо аналогічних господарюючих суб'єктів у відповідні галузі економіки [49].

Ми оцінюємо рівень фінансово-економічної безпеки як найважливішу складову на основі аналізу фінансової стійкості. Оціночні показники:

1. E_c – надлишок (+) чи брак (-) власних оборотних коштів, необхідних для формування запасів і покриття витрат, пов'язаних з господарською діяльністю підприємства. Цей показник розраховується за формулами:

$$E_e = BK - AI = 4325 - 5372 = -1047 \quad (2.1);$$

$$+ - E_c = E_e - Z = -1047 - (14093887) = -6283 \quad (2.2);$$

2. $+ - E_T$ – надлишок чи брак власних оборотних коштів, а також середньострокових і довгострокових кредитів і позик:

$$+ - E_T = (E_c + K) - Z = (-1047 + 2643) - 5236 = -3640 \quad (2.3);$$

3. $+ - E_H$ – надлишок чи брак власних оборотних коштів, а також довго-, середньо- і короткострокових кредитів і позик:

$$+ - E_H = (E_c + K_T + K) - Z = (-1047 + 550 + 2643) - 5236 = -3090 \quad (2.4);$$

Після проведення аналізу фінансової складової можна зробити висновок, що фінансова забезпеченість підприємства знаходиться в кризовому становищі.

При оцінці інформаційної складової економічної безпеки необхідно обчислити значення коефіцієнтів:

- коефіцієнт повноти інформації (K_P)

$$K_P = K_3 / K_{ГР} = 1100 / 2600 = 0,43 \quad (2.5);$$

- коефіцієнт суперечності інформації (K_C)

$$K_C = K_{HC} / K_{HCP} = 8 / 12 = 0,67 \quad (2.6);$$

- коефіцієнт точності інформації (K_T)

$$K_T = K_P / K_3 = 23 / 1100 = 0,021 \quad (2.7);$$

Рівень інформаційної безпеки можна визначити як добуток коефіцієнтів:

$$K = K_P * K_C * K_T = 0,43 * 0,67 * 0,021 = 0,01 \quad (2.8);$$

Провівши аналіз можна зробити висновок, що рівень інформаційної безпеки низький.

Інтелектуальна складова відповідає за збереження та розвиток інтелектуального потенціалу підприємства, тобто охорону сукупності прав на інтелектуальну власність, а також на використання накопичуваних знань і професійного досвіду працівників підприємства.

Рівень інтелектуальної складової визначається за допомогою таких коефіцієнтів:

- коефіцієнт кваліфікації працівників підприємства (K_{KB})

$$K_{KB} = 380/415 = 0,92 \quad (2.9);$$

- норма доходності співробітників підприємства від використання інтелектуальної власності (K_d)

$$K_d = 241685 * 15\% = 36252,75 / 415 = 87,36 \text{ тис.грн} \quad (2.10);$$

Загальний коефіцієнт розраховується:

$$I = 4 * 0,5 + 1 * 0,25 + 3 * 0,25 = 3 \quad (2.11);$$

Отже, інтелектуальна складова знаходиться на задовільному рівні.

Кадрова складова характеризує кадрову забезпеченість підприємства.

Розрахунок рівня безпеки для кадрової складової виконується за такими показниками:

- коефіцієнт плинності кадрів (K_n)

$$K_n = 20/415 = 0,048 \quad (2.12);$$

- коефіцієнт фізичного старіння кадрів ($K_{стк}$):

$$K_{стк} = 70/415 = 0,17 \quad (2.13);$$

- фондоозброєність працівників (Φ_o)

$$\Phi_o = [398564 + 403041/2] / 415 = 965,79 \quad (2.14);$$

Загальний показник кадрової безпеки розраховується:

$$K_d = 4 * 0,25 + 0,2 * 4 + 0,35 * 4 = 3,2 \quad (2.15);$$

Отже, кадрова безпеки знаходиться на задовільному рівні.

Техніко-технологічна складова характеризує ступінь відповідності застосовуваної на підприємстві техніки та технології сучасним світовим аналогам щодо оптимізації витрат ресурсів. Для оцінки рівня безпеки за цією складовою використовуються показники, які характеризують технічний і технологічний потенціал підприємства (природно, з урахуванням економічних результатів їх діяльності):

$$\text{Загальний коефіцієнт} = 0,25 * 1 + 4 * 0,25 + 1 * 0,5 = 1,75 \quad (2.16);$$

Політико-правова складова визначається:

$$\text{Загальний коефіцієнт} = 0,75 + 0,25 = 1 \quad (2.17);$$

Силова складова оцінюється за нижченаведеними показниками:

- частка витрат на охорону підприємства в загальній структурі виробничих витрат ($K_{в.ох}$)

$$K_{в.ох} = 658470 / 103474000 = 0,0064 \quad (2.18);$$

- забезпеченість працівників підприємства службою охорони ($K_{сб}$)

$$K_{сб} = 12 / 407 = 0,03 \quad (2.19);$$

$$\text{Загальний коефіцієнт } K_c = 0,5 + 1 + 0,5 * 1 = 1 \quad (2.20);$$

Для наочності результати оцінювання економічної безпеки можна подати подамо у вигляді діаграми (рис. 2.3), де радіус-вектори характеризують рівні складової економічної безпеки.

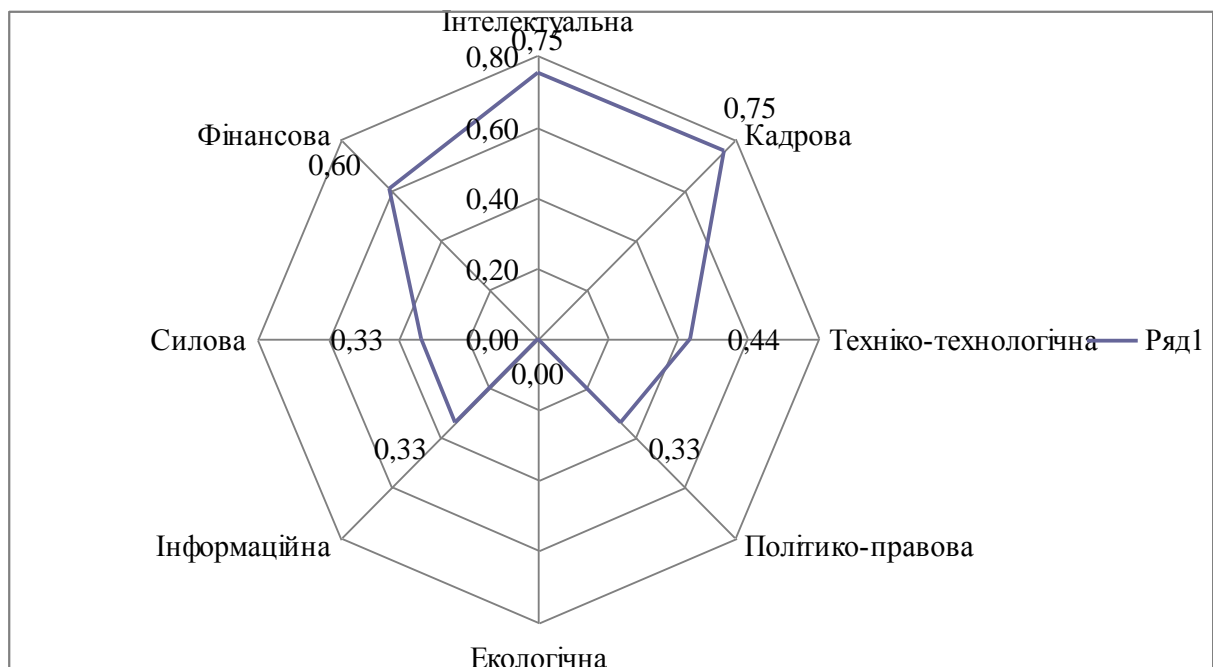


Рис. 2.3. Схема областей економічної безпеки СТОВ «Дніпро-Н»

В цілому по підприємству можна зробити висновок, що СТОВ «Дніпро-Н» знаходиться на задовільному рівні безпеки, але відзначимо, що рівень розвитку системи економічної безпеки знаходиться на незадовільному рівні, що тягне за собою ряд негативні фактори. Тому ми вважаємо, що підвищення рівня ефективності економічної безпеки поліпшить діяльність економіки в контексті відповідності сучасним вимогам.

2.3. Обліково-аналітичне супроводження системи показників і оцінки якості функціонування механізму фінансово-економічної безпеки на підприємстві

Основою обліково-аналітичного забезпечення СТОВ «Дніпро-Н» є інформація як сукупність відомостей про внутрішнє і зовнішнє середовище підприємства, яка використовується при оцінці і аналізі економічних явищ і процесів для розробки і прийняття управлінських рішень. Слід зазначити, що управління економічною безпекою підприємства - це безперервний процес отримання інформації про рівень безпеки, ймовірності виникнення і розвитку викликів, загроз і ризиків з подальшою виробленням управлінських рішень, адекватних рівню безпеки.

Обліково-аналітична інформація формується в результаті роботи бухгалтерії і економічної служби підприємства. Така система забезпечує користувачів, тобто суб'єктів безпеки, всією необхідною інформацією, що міститься в регістрах бухгалтерського обліку і внутрішньогосподарської звітності СТОВ «Дніпро-Н», тим самим створюючи умови для об'єктивної оцінки ситуації, встановлюючи реальний рівень безпеки, ступінь впливу певної загрози і прийняття обґрунтованих адекватних рішень.

Обліково-аналітичне супроводження містить інформацію, надану бухгалтерським обліком, а також інформацію, створену з використанням методів економічного аналізу. «Згідно з цим визначенням і ролі в процесі забезпечення економічної безпеки підприємства обліково-аналітична інформація повинна відповідати певним вимогам:

- чітко і достовірно відображати в зовнішній і внутрішній звітності всі господарські операції, що проводяться на підприємстві;

- забезпечення суб'єктів безпеки інформацією про поточний рівень економічної безпеки шляхом розрахунку найважливіших якісних і кількісних показників;
- виявляти, ідентифікувати і відстежувати розвиток внутрішніх і зовнішніх викликів, ризиків і загроз;
- для протидії промислому шпигунству і витоку конфіденційної інформації;
- формувати інформаційну базу для прийняття рішень в процесі управління економічною безпекою підприємства» [53].

Основними напрямками реалізації обліково-аналітичного забезпечення механізму фінансово-економічної безпеки СТОВ «Дніпро-Н» є:

- діагностика фінансово-економічного стану підприємства з метою запобігання його фінансових ризиків, неспроможності, банкрутства;
- оцінка стану і рівня економічної безпеки підприємства, надійності потенційних партнерів підприємства;
- оцінка стану безпеки і визначення стратегії діяльності на ринку потенційних і реальних конкурентів;
- збереження і примноження ресурсного потенціалу підприємства, його раціональне і ефективне використання;
- прийняття управлінських рішень щодо доцільності заходів з урахуванням виявлених загроз і небезпек;
- найбільш повне інформаційне забезпечення системи економічної безпеки підприємства в цілому, його окремих функціональних одиниць;
- сприяння у погодженні інтересів підприємства в цілому (як юридичної особи) та окремих співробітників (як фізичних осіб) для мінімізації загроз тощо.

Ключовим принципом, що дозволяє обліково-аналітичній системі досягати поставлених цілей, є безперервність взаємозалежного функціонування її компонентів: бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту.

«Під методом аналізу фінансово-господарської діяльності розуміється комплексне вивчення, обробка і використання інформації фінансового і нефінансового характеру з метою виявлення і мобілізації резервів для ефективного використання корпоративних ресурсів підприємства і встановлення оптимальної структури джерел формування цих ресурсів для забезпечення їх сталого розвитку» [59].

Методи і прийоми обліку і аналізу фінансово-господарської діяльності, що використовуються на підприємстві в системі забезпечення економічної безпеки (рис. 2.4.).

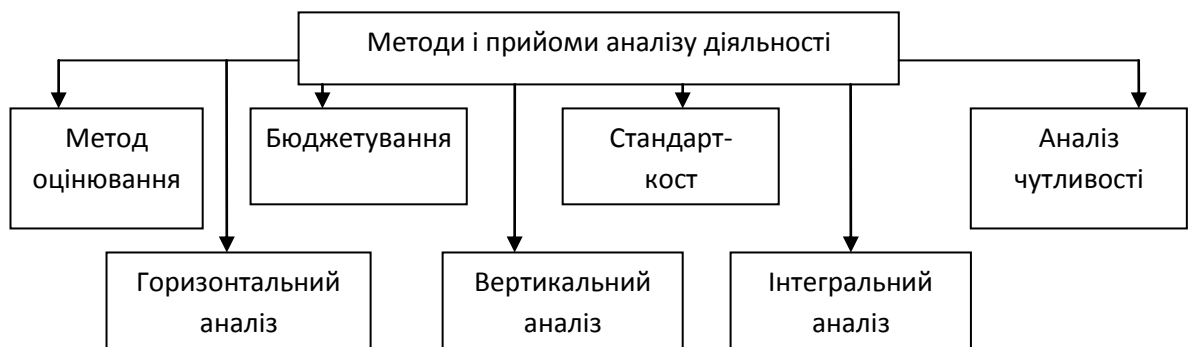


Рис. 2.4. Методи і прийоми аналізу діяльності СТОВ «Дніпро-Н»

Вони повинні:

- охарактеризувати стан функціонування підприємства,
- відображати результати управління своїми процесами,
- дозволяють переорієнтувати свої ресурси для досягнення стабільно високих виробничих показників,
- визначити оптимальну стратегію розвитку з урахуванням намічених тенденцій.

Метод оцінювання. Забезпечує грошовий вимір засобів і процесів підприємства.

В результаті грошової оцінки можна визначити загальну вартість необоротних і оборотних активів, що знаходяться в розпорядженні підприємства, і контролювати їх використання.

Він використовується для оцінки реальної вартості окремих активів, зобов'язань і капіталу з метою визначення інформаційних ризиків в системі економічної безпеки.

Бухгалтерський баланс і звітність - має на увазі узагальнення даних про фінансово-економічний стан, результати діяльності та грошових потоках компанії.

Він використовується для формування узагальнених показників (індикаторів), що характеризують стан фінансової надійності і економічної безпеки господарюючих суб'єктів.

Нормативна вартість. Передбачає розробку стандартів використання (нормативів вартості) для кожного виду ресурсів і виявлення відхилень фактичного використання ресурсів від встановлених нормативів.

Аналіз причин і винуватців виявлених відхилень і оцінки їх впливу на фінансовий результат підприємства в цілому і окремих сегментів діяльності. Він використовується для оцінки раціонального використання ресурсів та визначення ефективності та результативності діяльності окремих менеджерів з метою мінімізації внутрішніх загроз.

CVP - Аналіз (аналіз беззбитковості). Він заснований на порівнянні трьох величин: витрат підприємства, обсягу продажів і прибутку, залежність від яких дозволяє визначити дохід від продажу (обсяг продажів), що забезпечує беззбитковість діяльності або планований фінансовий результат. Використовується при прийнятті управлінських рішень в області економічної безпеки підприємства про доцільність того чи іншого напрямку діяльності в умовах існуючих загроз.

Бюджетування. Забезпечує процес розробки, впровадження, контролю, аналізу та коригування окремих бюджетів структурних підрозділів або

функціональних напрямків підприємства, їх узгодження та узагальнення для підприємства в цілому (рис. 2.5).

Існує методика впливу на керівників різних рівнів управління для забезпечення стратегічних (тактичних) завдань, пошуку резервів підвищення ефективності підприємства.

Використання елементів бюджетування відкриває нові перспективи для підвищення економічної безпеки підприємства, оскільки поєднання функцій планування, контролю та аналізу дозволяє максимально врівноважити інтереси всіх груп зацікавлених сторін. В системі економічної безпеки найбільш поширені такі композитні системи бюджетування, як бюджетний контроль і аналіз.

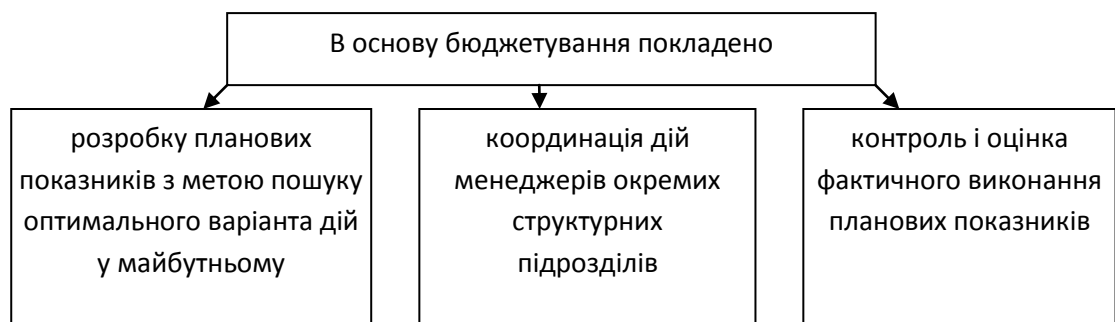


Рис. 2.5. Структурна основа бюджетування проекту

Аналіз чутливості. Забезпечує визначення впливу на фінансовий результат діяльності компанії недотримання планових показників або їх зміни. Він використовується в поєднанні з аналізом беззбитковості при прийнятті управлінських рішень в області економічної безпеки підприємства.

Вертикальний аналіз. Дозволяє визначити вплив кожного компонента на результат в цілому.

В ході аналізу розраховується питома вага окремих статей у фінансовій звітності. Він використовується для діагностики фінансового стану підприємства. В системі економічної безпеки підприємства

використовуються наступні аспекти аналізу: структурний аналіз активів; капітал; грошовий потік

Горизонтальний аналіз. На основі вивчення динаміки окремих фінансових показників (тренда) за певні періоди часу. У процесі аналізу розраховуються темпи зростання окремих показників і визначаються загальні тенденції їх зміни. Він використовується для оцінки рівня економічної безпеки. Система економічної безпеки використовує такі аспекти цього аналізу: порівняння фінансових показників звітного періоду з показниками попереднього періоду; порівняння фінансових показників за кілька попередніх періодів.

Метод фінансових коефіцієнтів. На основі розрахунку співвідношення індивідуальних абсолютних показників. У процесі такого аналізу визначаються різні відносні показники, що характеризують окремі аспекти фінансової діяльності. Він використовується для визначення основних фінансових показників при діагностиці фінансового стану підприємства. Система економічної безпеки використовує такі аспекти такого аналізу: аналіз ліквідності; аналіз фінансової стійкості; аналіз рентабельності; аналіз ділової активності.

Інтегральний аналіз. Дозволяє отримати поглиблену багатофакторну оцінку умов формування окремих агрегованих фінансово-економічних показників. Він використовується для діагностики фінансового стану підприємства.

Факторний аналіз взаємозв'язку фінансово-економічних показників підприємства - передбачає оцінку впливу окремих факторів на показник ефективності. При цьому факторний аналіз може бути як прямим, що передбачає розмежування ефективного показника на складові частини, так і зворотним, коли його окремі елементи об'єднані в загальний ефективний показник, і використовується для визначення загального критерію оцінки стану економічної безпеки при застосуванні ресурсно-функціонального підходу.

2.4. Аналіз організаційно-економічного механізму функціонування системи фінансово-економічної безпеки СТОВ «Дніпро-Н»

Організаційно-економічний механізм функціонування системи фінансово-економічної безпеки підприємства є результатом дії системи внутрішніх і зовнішніх факторів функціонування і розвитку підприємства, яка відображає складну систему різних економічних зв'язку. При цьому з якісної боку він також виступає визначальним фактором успіху підприємства, будучи інструментом досягнення поставленої мети [58].

На наш погляд, організаційно-економічний механізм управління фінансово-економічною безпекою СТОВ «Дніпро-Н» є складовою частиною економічного механізму, який являє собою систему організаційно-економічних методів забезпечення взаємодії організаційних, виробничих, фінансових та економічних процесів на всіх рівнях управління, сприяє збільшенню конкурентних переваг та ефективності підприємства в цілому.

Основною функцією даного механізму СТОВ «Дніпро-Н» є реалізація процесу розробки, прийняття і виконання управлінських рішень, спрямованих на досягнення поставленої мети підприємства, об'єктом впливу організаційно-економічного механізму є потенціал підприємства, а кінцева мета його функціонування - досягнення ефективних результатів діяльності підприємства. Організаційно-економічна структура механізму управління фінансовою безпекою СТОВ «Дніпро-Н» включає наступні елементи (рис. 2.6).

Функціонування механізму забезпечення фінансово-економічної безпеки передбачає адаптацію підприємства до інновацій при дотриманні наступних умов: інновації повинні бути максимально готові до впровадження, стимулом для їх впровадження є необхідність захисту

інтересів підприємства. ; ймовірність отримання позитивного результату при впровадженні нововведень повинна бути високою.

Організаційна складова управління фінансово-економічною безпекою підприємства передбачає склад і підпорядкованість різних елементів, ланок і рівнів управління фінансово-економічною безпекою і наявність необхідного персоналу, яка має відповідні повноваження для проведення діяльності по захисту фінансово-економічної безпеки.



Рис. 2.6. Основні елементи організаційно-економічного механізму ФЕБ СТОВ «Дніпро-Н»

На сучасному етапі система державного нормативно-правового регулювання фінансової безпеки досліджуваного підприємства включає наступні напрямки:

- «регламентація порядку формування інформаційної бази управління фінансовою діяльністю підприємства;
- регулювання грошового обігу та форм оплати;

- регулювання кредитних операцій;
 - валютне регулювання;
 - регулювання інвестиційних операцій;
 - регулювання ринку цінних паперів;
 - регулювання страхових операцій на фінансовому ринку;
 - врегулювання порядку і форм реорганізації підприємств.
 - ринковий механізм регулювання фінансової безпеки підприємств»
- [60].

Цей механізм формується в сфері фінансового ринку в розрізі його окремих видів і сегментів. Попит і пропозиція на фінансовому ринку формує рівень і котирування окремих фінансових інструментів, визначає доступність кредитних ресурсів в національній та іноземній валютах, визначає середню норму прибутку на капітал та інше.

Внутрішній механізм управління фінансовою безпекою підприємства.

Система даного механізму формується в рамках самого підприємства, відповідно регламентуючи методичні підходи до розробки управлінських рішень в області забезпечення його фінансової безпеки. В основі формування цього механізму лежить фінансова філософія підприємства.

Система методів управління фінансовою безпекою підприємства. Це набір методів і прийомів, за допомогою яких обґрунтовуються і контролюються конкретні управлінські рішення в різних сферах фінансової безпеки підприємства:

- метод техніко-економічних розрахунків;
- балансовий метод;
- економічні та статистичні методи;
- економіко-математичні методи;
- експертні методи;
- методи дисконтування вартості тощо.

Система інструментів управління фінансовою безпекою підприємства.

Така існуюча система безпеки підприємства складається з наступних договірних зобов'язань, які забезпечують механізм реалізації індивідуальних управлінських рішень в області його фінансової безпеки і закріплюють його фінансові відносини з іншими господарюючими суб'єктами:

- платіжні інструменти (платіжні доручення, чеки, акредитиви та інші);
- кредитні інструменти (кредитні договори, переказні векселі та інші);
- регулювання процедур банкрутства та ліквідації підприємств;
- депозитні інструменти (депозитні договори, депозитні сертифікати та інші);
- інвестиційні інструменти (акції, інвестиційні сертифікати та інші);
- інструменти страхування (договір страхування, страховий поліс та інші).

Ефективний механізм управління фінансовою безпекою підприємства дозволяє повністю реалізувати стоять перед ним цілі і завдання, сприяє ефективному захисту його фінансових інтересів від загроз внутрішнього і зовнішнього характеру.

В основі механізму управління фінансовою безпекою підприємства лежать системи і методи його планування.

Планування фінансової безпеки - це процес розробки системи планів і планових (нормативних) показників, що забезпечують захист фінансових інтересів підприємства від внутрішніх і зовнішніх загроз і створення необхідних фінансових передумов для його сталого зростання в майбутньому. «Планування фінансової безпеки підприємства базується на використанні трьох його основних систем:

- довгострокове планування фінансової безпеки підприємства.
- поточне планування фінансової безпеки підприємства.
- оперативне планування фінансової безпеки підприємства» [52].

Всі системи планування фінансової безпеки підприємства взаємопов'язані і реалізуються в певному порядку. На початковому етапі цього процесу здійснюється довгострокове планування фінансової безпеки,

яке покликане реалізувати стратегічні цілі фінансового розвитку підприємства, а також визначити завдання і параметри поточного планування. У свою чергу, поточне планування фінансової безпеки, формування планових показників по забезпеченню захисту фінансових інтересів підприємства в рамках наступного року, становить основу для розробки і доведення до виконавців оперативних планів бюджетів в усіх напрямках. питання фінансової безпеки.

Використання розглянутих систем і методів планування фінансової безпеки дозволяє підвищити ефективність захисту фінансових інтересів підприємства, забезпечити її цілеспрямованість.

В системі основних функцій управління фінансовою безпекою підприємства важлива роль належить внутрішнього контролю за виконанням управлінських рішень, прийнятих в цій сфері.

Внутрішній контроль фінансової безпеки - це процес, який організовується підприємством з метою перевірки виконання і забезпечення виконання всіх управлінських рішень в області захисту своїх фінансових інтересів від різних загроз.

Внутрішній контроль фінансової безпеки на підприємстві організований в наступних основних формах (рис. 2.7).

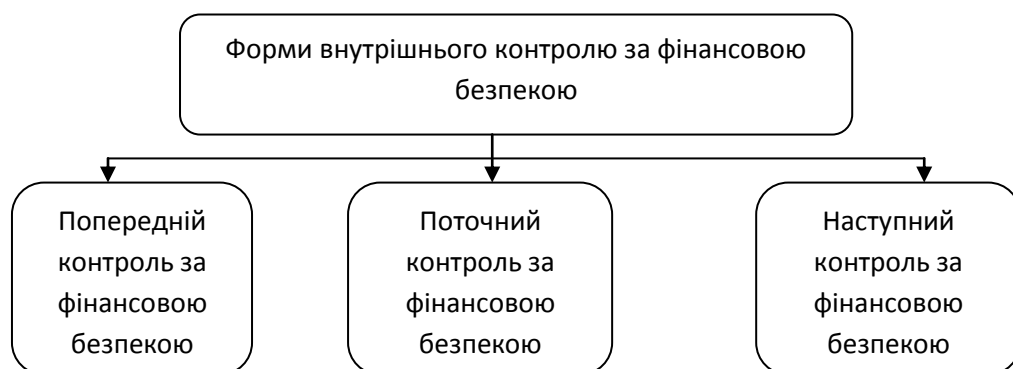


Рис. 2.7. Основні форми внутрішнього контролю фінансової безпеки на підприємстві

Створення систем внутрішнього контролю є невід'ємною частиною побудови всієї системи управління підприємством з метою забезпечення її ефективності.

Попередній контроль організовується на етапі формування фінансових планів і бюджетів при розгляді бізнес-планів (заявок) окремих структурних підрозділів підприємства. У процесі такого контролю перевіряється достовірність окремих показників і правильність розрахунків з метою виявлення можливих резервів підвищення ефективності фінансового забезпечення та запобігання можливих порушень законодавства та внутрішніх нормативних документів підприємства.

Поточний контроль здійснюється в процесі виконання фінансових планів і бюджетів усіх рівнів з метою прийняття оперативних заходів щодо виконання всіх планових показників.

Наступний контроль здійснюється в ході розгляду складеної бухгалтерської звітності і передбачених звітів керівників окремих структурних підрозділів при підведенні остаточних результатів забезпечення фінансової безпеки за звітний період з метою її подальшої нормалізації.

Впровадження на підприємстві ефективної системи управління під назвою «контролінг» сприяє підвищенню ефективності реалізації функції внутрішнього контролю фінансової безпеки. Принцип цієї концепції, яка називається «управління відхиленнями», полягає в оперативному порівнянні основних планових (нормативних) і фактичних показників з метою виявлення відхилень між ними і визначення взаємозв'язку і взаємозалежності цих відхилень на підприємстві з метою впливають на ключові фактори нормалізації діяльності.

«Контролінг фінансової безпеки - це регулююча система управління, яка координує взаємозв'язок між формуванням інформаційної бази, аналізом, плануванням і внутрішнім контролем, забезпечує концентрацію контрольних дій на найбільш пріоритетних напрямках фінансової безпеки підприємства, своєчасне виявлення відхилення її фактичних показників від прогнозованих і

прийняття оперативних управлінських рішень, спрямованих на їх нормалізацію» [68].

Основними функціями контролю фінансової безпеки підприємства є:

- «контроль за ходом виконання завдань, встановлених системою планових показників і нормативів забезпечення фінансової безпеки;
- вимір ступеня відхилення фактичного стану фінансової безпеки від прогнозованого;
- діагностика за величиною відхилень серйозного погіршення стану фінансової безпеки підприємства і значного зниження темпів його фінансового розвитку;
- розробка оперативних управлінських рішень по нормалізації фінансової безпеки підприємства відповідно до намічених цілей і показниками;
- коригування при необхідності індивідуальних цілей і показників системи фінансової безпеки в зв'язку зі зміною зовнішнього фінансового середовища, ринкової кон'юнктури і внутрішніх умов здійснення господарської діяльності підприємства» [63].

З огляду на вищевикладене, доречно констатувати, що рівень розвитку підприємства знаходиться на задовільному рівні, але поряд з цим є ряд недоліків, зокрема: - відсутність служби економічної безпеки; - недосконале функціонування механізму системи економічної безпеки; - відсутність на підприємстві належного технічного та технологічного обладнання, а також фахівця з економічної безпеки.

Висновки до другого розділу

1. Початковим етапом аналізу фінансово-господарської діяльності досліджуваного підприємства є аналіз майна та капіталу підприємства. З цієї таблиці ми бачимо, що всі активи ферми за останні п'ять років збільшилися

майже вдвічі - на 74%. Збільшення дебіторської заборгованості та її частки в оборотних активах в 2019 році свідчить про безрозсудною кредитної політики СТОВ «Дніпро-Н» по відношенню до покупців. Зростання вартості довгострокових біологічних активів в 2019 р на 152 тис. грн. в порівнянні з 2015 роком за рахунок розширення тваринницької галузі. Часовий діапазон дозволяє відстежувати всі показники стану власності в динаміці, в результаті чого можна зробити висновок: є чітка тенденція до збільшення активів господарства.

2. Проаналізувавши оцінку фінансової стійкості СТОВ «Дніпро-Н», ми бачимо, що коефіцієнт власного капіталу має явну тенденцію до зниження, що свідчить про зниження частки власного капіталу в загальній сумі коштів, вкладених в діяльність. Частка зобов'язань у вартості зобов'язань збільшилася, в результаті коефіцієнт концентрації залученого капіталу збільшився на 12,76%. У 2019 року на 1 грн. Власний капітал становить 1,42 грн. позикових коштів, а в 2015 році цей показник становив 1,08 грн., його зменшення негативно позначається на фінансовому стані економіки. Співвідношення оборотних і необоротних активів свідчить про те, що рівень забезпеченості необоротних активів оборотним капіталом збільшився на 74%.

3. Забезпечення економічної безпеки СТОВ «Дніпро-Н» - безперервний процес, що вимагає: постійного моніторингу внутрішнього і зовнішнього середовища функціонування підприємства для виявлення негативних тенденцій та можливих загроз; обґрунтування, розробка та впровадження раціональних форм, методів і способів розвитку системи економічної безпеки підприємства; ефективне використання адміністративних, економічних, маркетингових, соціально-психологічних, організаційних, юридичних, математичних та інших методів управління економічною безпекою підприємства, відповідний рівень підготовки співробітників організації для дотримання всіх встановлених правил, спрямованих на забезпечення безпеки.

4. Основою обліково-аналітичного забезпечення СТОВ «Дніпро-Н» є інформація як сукупність інформації про внутрішнє і зовнішнє середовище підприємства, що використовується при оцінці і аналізі економічних явищ і процесів для розробки і впровадження управлінські рішення.

5. У системі основних функцій управління фінансовою безпекою підприємства важлива роль належить внутрішнього контролю за виконанням управлінських рішень, прийнятих в цій сфері. Внутрішній контроль фінансової безпеки - це процес, який організовується підприємством з метою перевірки виконання і забезпечення виконання всіх управлінських рішень в області захисту своїх фінансових інтересів від різних загроз.

6. З огляду на вищевикладене, доречно констатувати, що рівень розвитку підприємства знаходиться на задовільному рівні, але поряд з цим є ряд недоліків, зокрема: - відсутність служби економічної безпеки; - недосконале функціонування механізму системи економічної безпеки; - відсутність на підприємстві належного технічного та технологічного обладнання, а також фахівця з економічної безпеки.

РОЗДІЛ 3. МЕТОДИЧНІ ІНСТРУМЕНТИ УПРАВЛІННЯ МЕХАНІЗМОМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

3.1. Оптимізація напрямків функціонування системи фінансово-економічної безпеки на підприємстві

Після ретельного аналізу фінансово-господарської діяльності СТОВ «Дніпро-Н» було виявлено, що підприємство має високі показники розвитку, є рентабельною і платоспроможною економікою. В ході дослідження було виявлено, що, незважаючи на задовільний рівень розвитку, існують недоліки в організації впровадження та функціонування механізмів системи економічної безпеки на підприємстві. Заради усунення цих недоліків ми пропонуємо підвищити ефективність функціонування механізмів управління підприємством.

Одне з поліпшень - використання SWOT-аналізу. Він передбачає вивчення характеру переваг і недоліків сторін підприємства в контексті окремих внутрішніх і зовнішніх чинників з метою визначення ключових факторів успіху. У назві цього методу відображена аббревіатура початкових букв термінів, що характеризують об'єкти аналізу:

SWOT-аналіз складається з:

- Сильні сторони (Strengths) - переваги організації;
- Слабкі сторони (Weaknesses) - недоліки організації;
- Можливості (Opportunities) - фактори навколишнього середовища, використання яких створить переваги для організації на ринку;
- Погрози (Threats) - фактори, які потенційно можуть погіршити становище організації на ринку.

Він використовується для вивчення переваг і недоліків системи економічної безпеки підприємства, а також позитивного і негативного впливу зовнішніх факторів на його функціонування (рис. 3.1).

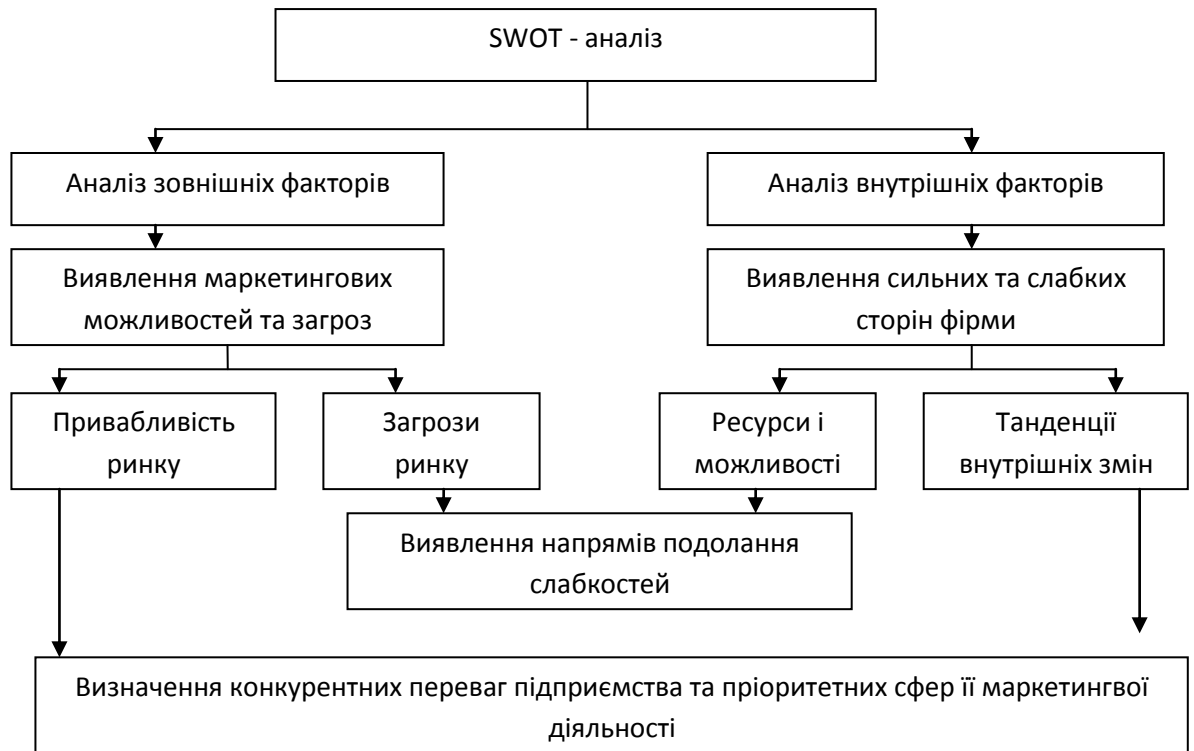


Рис. 3.1. Пропонована методика SWOT-аналізу на підприємстві

Процес розробки управлінських рішень для забезпечення достатнього рівня фінансової безпеки підприємства повинен бути науково обґрунтованим. Це передбачає використання методів економіко-математичного моделювання.

Головна особливість моделювання в тому, що це метод опосередкованого пізнання за допомогою предметів - замінників. Модель - це свого роду пізнавальний інструмент. Саме ця особливість моделювання визначає конкретні форми використання абстракцій, аналогій, гіпотез, інших категорій і методів пізнання.

Моделювання як метод наукового пізнання доцільно використовувати в тих випадках, коли безпосереднє дослідження об'єкта неможливо або вимагає значних витрат часу і грошей.

Заслуговує на увагу підхід, запропонований вченим В.І. Мунтіяном. Відповідно до цього підходу: «процес забезпечення фінансової безпеки складається з наступних етапів:

- аналіз загроз негативного впливу на фінансову безпеку;
- оцінка поточного рівня фінансової безпеки за основними напрямками аналізу, в тому числі - фінансова звітність та фінансовий стан підприємства, результати його господарської діяльності;
- аналіз конкурентних переваг і розміщення підприємства на ринку на основі оцінки і вивчення технологічного і виробничого потенціалу цього підприємства, рівня управління, організаційної структури, якості продукції, інновацій, економічної політики та інше» [54].

Для оцінки ефективності заходів щодо забезпечення достатнього рівня фінансової безпеки підприємства В.І. Мунтіяна, пропонуємо використовувати на підприємстві наступну модель [52]:

підприємстві використовувати таку модель:

$$F = \frac{Z_v}{V + Z_z} \rightarrow \max \quad (3.1);$$

де F – частковий функціональний критерій рівня забезпечення фінансової безпеки підприємства;

Z_v – сукупний відвернений збиток;

V – сумарні витрати на реалізацію заходів із запобігання збитків від загроз фінансовій безпеці підприємства за аналізований період;

Z_z – загальний зазнаний збиток від загроз фінансовій безпеці підприємства.

Значення часткового функціонального критерію F рівня забезпечення фінансової безпеки підприємства лежить у проміжку $[0, +\infty)$. Критичне значення $F = 0$ свідчить про незадовільний рівень управління фінансовою безпекою, оскільки сукупний відвернений збиток також дорівнює нулю. Критичне значення $F = 1$ свідчить про достатній рівень управління фінансовою безпекою, оскільки сума відверненого збитку в цьому випадку приблизно дорівнюватиме сумі зазнаних збитків і затрачених коштів на реалізацію заходів із запобігання збитків.

Достовірна оцінка понесених і абстрактних збитків по кожній із заходів реалізації - досить складне завдання, що вимагає додаткових вимірювань і збору необхідної інформації. Результати аналізу кожної складової економічної безпеки підприємства пропонується оформити у вигляді спеціальної таблиці - карти функціонального аналізу. Варто відзначити, що при заповненні таблиці негативні фактори, що впливають одразу на кілька складових економічної безпеки підприємства, враховуються окремо по кожній з них [51].

Ми схематично представимо особливості і позитивні наслідки для підприємства від реалізації моделі на малюнку 3.2.



Рис. 3.2. Особливості та переваги впровадження запропонованої моделі на підприємстві В.І. Мунтіян

При цьому вартість заходів, які повторюються стосовно різних функціональних компонентів, враховується в бюджеті підприємства (організації) тільки один раз, щоб уникнути подвійного обліку. Однак перевагою такого підходу є можливість порівнювати величину збитку і витрати на їх усунення (запобігання), які вимірюються в одиницях вартості.

В одній з робіт по управлінню економічною безпекою підприємства пропонується використовувати ресурсний підхід, зокрема, дослідити вплив загроз недостатнього поповнення ресурсів підприємства на виконання його місії. Відправною точкою моделювання управління економічною безпекою підприємства є те, що більшість загроз випадковим чином змінюють кількісний і якісний склад ресурсів підприємства (інформаційних, матеріальних, трудових, фінансових), а також розмір і якісний склад його продукції. Набір ресурсів підприємства X складається з елементів чотирьох підмножин:

$$X = IRLF, \quad (3.2);$$

де I – множина інформаційних ресурсів;

R – множина матеріальних і енергетичних ресурсів;

L – множина трудових ресурсів;

F – множина фінансових ресурсів.

Підприємство здійснює випуск множини Y кінцевих продуктів.

З огляду на управління економічною безпекою підприємства загрозою його діяльності є ймовірність зриву постачання ресурсів, які необхідні для здійснення випуску продукції. Можливі три напрямки цих загроз:

- зміна цін ресурсів, які постачаються;
- зменшення обсягу поставок ресурсів постачальниками;
- поставка ресурсів, які не відповідають вимогам якості (неоднорідна за якістю продукція).

Виробництво продукції підприємством здійснюється в умовах обмеженої кількості потрібних ресурсів, тобто:

$$\sum a_{ij} x_j \leq A_j - A_j^{\Omega} + \sum (B_{jk}^- - B_{jk}^+) \quad (3.3);$$

Де Y – множина видів продукції підприємства;

a_{ij} – норми затрат j -того виду ресурсу на виготовлення одиниці продукції i -того виду;

X_i – план випуску продукції i -того виду;

A_j – запас ресурсу j -того виду, яким володіє підприємства;

A_j^Ω - величина, яка характеризує оцінку масштабу загрози втрати ресурсу j -того виду;

B_{jk}^+ - обсяг ресурсів-замінників k -того виду, які використовуються для виготовлення продукції замість ресурсу j -того виду;

B_{jk}^- - обсяг ресурсу j -того виду, який використовується для заміщення k -того виду.

Для оцінки масштабу загрози втрати ресурсу j -го виду можна використовувати математичне сподівання пропорційного зменшення обсягу закупівлі ресурсу з врахуванням витрат на додаткову обробку некондиційного ресурсу за фіксованої суми коштів на придбання ресурсів:

$$A_j = E (A_j * \Delta p_j + a_j C_j' A_j + C_j'' / P_j + \Delta p_j + a_j C_j) + \Omega_j \quad (3.4);$$

де p_j – ціна одиниці ресурсу j -того виду;

Δp_j - випадкова величина, яка характеризує зміну ціни одиниці ресурсу j -того виду;

C_j' , C_j'' - відповідно умовно постійні та умовно змінні витрати на додаткову обробку одиниці ресурсу j -того виду;

a_j - частка некондиційного (бракованого) ресурсу j -того виду, який може бути доведений до вимог якості підприємства;

Ω_j - прями втрат ресурсу j -того виду.

Критерієм ефективності економіко-математичної моделі функціонування економічної системи є максимізація прибутку підприємства з урахуванням додаткових витрат на обробку некондиційного ресурсу та величини штрафних санкцій за постачання бракованої продукції:

$$P(x) = \sum p_j x_j - \sum (\sum p_j a_j x_j + C_j + C_j x_j) - \sum z_i \Delta x_i \rightarrow \max \quad (3.5);$$

де p_i – ціна одиниці продукції i -го виду, $i \in Y$;

$z_i \Delta x_i$ – штрафні санкції за постачання бракованої продукції i -го виду, $i \in Y$.

Економіко-математична модель задачі управління економічною безпекою з урахуванням загроз порушення подачі ресурсів полягає у визначенні такого виробничого плану, який максимізує прибуток підприємства.

Таким чином, описана модель управління економічною безпекою дозволяє визначити виробничу програму, максимізує результат діяльності підприємства в межах наявних ресурсів з урахуванням загроз порушення пропозиції ресурсів.

Метою застосування економетричних моделей для дослідження економічних систем є вивчення взаємозв'язків між економічними змінними (параметри системи, фактори навколишнього середовища) і отримання прогнозованих значень цих змінних [69].

Прогнозування розвитку економічної системи ґрунтується на припущенні, що передбачаються умови її функціонування і стійкий характер тенденцій досліджуваних змінних в майбутньому.

3.2. Розробка механізмів вдосконалення системи функціонування фінансово-економічної безпеки в СТОВ «Дніпро-Н»

Система економічної безпеки підприємства не буде повною, якщо реалізація загальних і спеціальних заходів безпеки не буде доповнена використанням відповідних засобів. Вони стосуються всіх аспектів економічної діяльності: соціальних, юридичних, технічних, економічних, технологічних, психологічних, організаційних та ін. І використовуються службою безпеки підприємства. Ступінь, в якій загальні і конкретні заходи безпеки використовуються службою безпеки підприємства, залежить від організації.

Створення служби безпеки на підприємстві залежить від його розміру, фінансових, виробничих, організаційних та інших можливостей. Середні підприємства, такі як СТОВ «Дніпро-Н», як правило, використовують можливості своїх служб безпеки і підрозділів (наприклад, відділів правового і фінансового планування, кадрових служб, маркетингових служб,

внутрішнього аудиту, контролю доступу і інше). Для координації їх дій щодо забезпечення економічної безпеки може бути призначений один з керівників підприємства, який буде відповідати за стан економічної безпеки. Робоча група безпосередньо підпорядковується вказаною керівнику. Поряд з цим має бути вирішено питання отримання інформації від основних підрозділів підприємства та можливості використання їх кадрового потенціалу.

Створення служби безпеки підприємства представляє певні труднощі, оскільки кожен суб'єкт господарювання має свої параметри і характеристики, властиві тільки йому, в силу специфіки діяльності. Однак можна виділити ряд основних етапів.

На основі наведених вище аргументів розроблений алгоритм формування системи економічної безпеки підприємства (рис. 3.3).

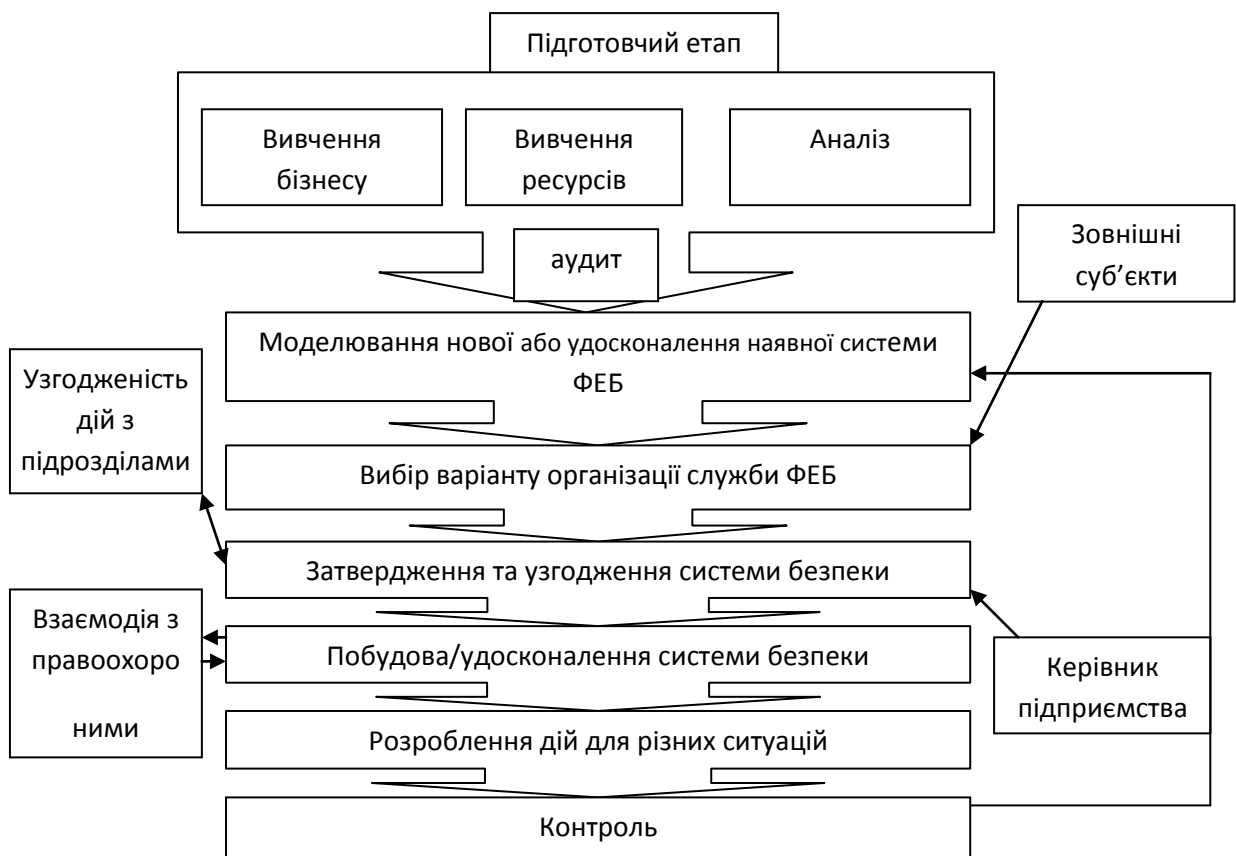


Рис. 3.3. Розроблений алгоритм поліпшення системи ФЕБ підприємства

Дані малюнку 3.3. вказано, що питання про доцільність створення служби економічної безпеки на підприємстві повинен виникати заздалегідь, тобто в момент прийняття рішення про організацію підприємства. Її рішення

безпосередньо залежить від виду діяльності, наявності фінансових, матеріальних і людських ресурсів, очікуваного обсягу виробництва, розміру річного обороту оборотних коштів і прибутку, кількості співробітників, агресивності конкурентного середовища, тощо. Після реєстрації підприємства необхідно визначити відповідальну особу (групу осіб), яке буде безпосередньо займатися організацією служби економічної безпеки.

Для більшості підприємств, як уже зазначалося, питання забезпечення безпеки господарської діяльності всупереч принципам ринкової економіки не є пріоритетними, що істотно впливає на результати діяльності підприємства і досить часто призводить до банкрутства і ліквідації. Сказане спонукало об'єднати в створеному алгоритмі дії по формуванню системи безпеки на новоствореному підприємстві і вдосконалення процесу забезпечення безпеки в умовах діючого підприємства.

Створення надійної системи економічної безпеки підприємства вимагає комплексу підготовчих заходів. Практика функціонування служби економічної безпеки суб'єктів підприємництва показує, що рішення про вибір варіанта організації СЕБП багато в чому залежить від результатів цього етапу.

Підготовчий етап передбачає попереднє пророблення реальних або проектних можливих параметрів конкретного підприємства з урахуванням наступних аспектів:

1) «характер і масштаб діяльності підприємства: особливості продукції, прогресивні технології, наявність нових продуктів, патенти, ліцензії, виробничі потужності, кількість співробітників і тощо;

2) ринкове становище підприємства: темпи розвитку галузі в цілому, динаміка продажів, ринкова частка, рівень конкурентоспроможності, імідж підприємства;

3) фінансові можливості підприємства;

4) аналіз внутрішніх і зовнішніх загроз підприємству;

5) отримання інформації про кризові ситуації, дії щодо їх усунення та реальні наслідки, що мали місце в минулому;

б) аудит існуючих (раніше реалізованих) заходів безпеки і аналіз їх відповідності виявленим загрозам» [63].

Моделювання нової (вдосконалення існуючої) системи економічної безпеки підприємства передбачає послідовну реалізацію наступних кроків: усунення недоліків, виявлених за результатами аудиту; розробка пропозицій щодо вдосконалення системи безпеки і розрахунок додаткових необхідних ресурсів усіх видів; планування щомісячних витрат (бюджету) на функціонування системи економічної безпеки.

На цьому ж етапі доцільність або недоцільність створення власної служби безпеки, залучення державних і недержавних служб безпеки з урахуванням фактичних або можливих збитків від неповернення дебіторської заборгованості, розкрадання товарно-матеріальних цінностей, витоку конфіденційної інформації, деструктивні дії правоохоронних і контролюючих органів та інші економічні помилки.

Ефективно організована служба безпеки підприємства здатна знизити ці втрати на 70-90%, а витрати на створення служби безпеки становлять 5-10% від суми понесених втрат. Приблизно так само оцінюється і ефективність служби безпеки підприємства. Для цього необхідно проаналізувати динаміку втрат і порівняти величину очікуваної економії з витратами на утримання служби безпеки підприємства.

За результатами аудиту, розрахованого бюджету на створення та утримання служби безпеки підприємства і можливості зниження втрат за рахунок цього формується перелік ключових завдань, який в загальному вигляді, тобто без урахування специфіки діяльності кожного окремого підприємства може бути сформований таким чином:

- 1) захист законних прав та інтересів підприємства;
- 2) моніторинг стану зовнішнього середовища підприємства;

3) виявлення можливих загроз економічній безпеці підприємства і розробка превентивних заходів щодо попередження або зниження виробничих, комерційних та інших ризиків;

4) вивчення партнерів, клієнтів і конкурентів підприємства;

5) попередження і припинення можливих протиправних дій персоналу підприємства, які можуть завдати шкоди економічній безпеці;

6) захист конфіденційної інформації підприємства, стосується всіх аспектів його діяльності;

7) підготовка і проведення акцій, що поліпшують імідж і зміцнення ділової репутації підприємства [38].

Наявний набір завдань та інші задані параметри дозволяють побудувати організаційну структуру служби безпеки підприємства. Якщо, наприклад, ми виходимо за рамки великого підприємства, то для виконання всього комплексу завдань бажано мати таку типову структуру служби безпеки: підрозділ безпеки; блок внутрішньої безпеки; інформаційно-аналітичний відділ; блок захисту інформації; експертний блок.

Етапи алгоритму формування системи економічної безпеки підприємства та типова структура її обслуговування дозволяють вибрати суб'єктів безпеки, які будуть виконувати завдання по кожному напрямку.

Як зазначається, малі та середні підприємства та СТОВ «Дніпро-Н» найбільше потребують залучення агентів зовнішнього економічної безпеки (державних або недержавних) в рамках підписаних договорів про виконання завдань, а великі підприємства мають можливість формувати власні служба економічної безпеки підприємства. Можливий комбінований варіант, після якого відповідно до наявних ресурсів частина завдань виконується власними суб'єктами безпеки, а інша - зовнішніми [65].

Крім того, розроблений алгоритм формування системи економічної безпеки, що передбачає вдосконалення існуючої системи безпеки шляхом зміни і ревізії організації служби економічної безпеки підприємства за результатами її функціонування.

Відповідно до обраного варіанту організації служби економічної безпеки підприємства слід розробити положення про службу економічної безпеки підприємства, перелік основних завдань та функцій в розрізі суб'єктів безпеки, функціональні обов'язки та повноваження співробітників служби. , Перелік конкретних об'єктів захисту, сформована організаційна і штатна структура, бездоганна комплектація кожного підрозділу. Співробітники служби економічної безпеки повинні бути професійно підготовленими людьми з високим рівнем кваліфікації, постійно займаються цією діяльністю, переважно з економічної та юридичної спеціалізації.

Як показує практика служби економічної безпеки підприємства, перевагу часто віддається колишнім співробітникам правоохоронних органів (МВС, СБУ, прокуратури, податкової поліції, контрольно-ревізійних підрозділів) з відповідним досвідом роботи. високі моральні та ділові якості.

Служба економічної безпеки підприємства повинна працювати в двох режимах - штатному і аварійному. У штатному режимі, який відповідає суті профілактичної та профілактичної функції, коли немає значних загроз економічній безпеці підприємства, ведуться профілактичні роботи по їх запобіганню, а діяльність усіх структурних медичних служб і підприємства. в цілому тривають в добовому ритмі. У разі виникнення загрози локальні проблеми і загрози вирішуються і долаються в робочому стані [29].

Особливо важливо розробити механізм забезпечення економічної безпеки в умовах кожного підприємства з урахуванням описаних обставин і відповідно до розробленої послідовністю (рис. 3.4).

До традиційних для СТОВ «Дніпро-Н» загроз відносяться: зміна чинного законодавства; погіршення криміногенної обстановки в країні (регіоні); поява несумлінних конкурентів; зміни в динаміці розвитку підприємства, викликані коригуванням стратегії і тактики господарської діяльності, появою нових виробничих технологій і виходом на нові ринки збуту; зміна чисельності персоналу (висока плинність кадрів, звільнення висококваліфікованих співробітників, що володіють цінною інформацією і

мають доступ до комерційної таємниці) зміна переліку даних, що становлять комерційну таємницю та конфіденційну інформацію підприємства; поліпшення інформаційної мережі підприємства.

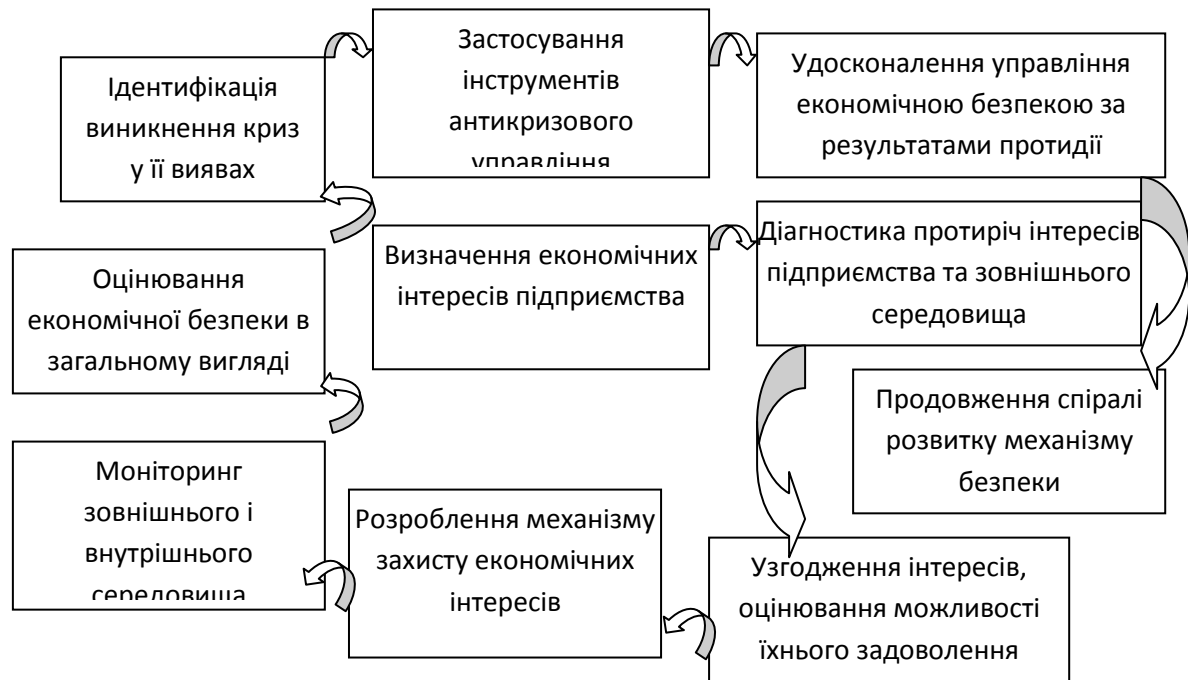


Рис. 3.4. Розроблений механізм управління системою економічної безпеки підприємства в кризових ситуаціях.

В надзвичайних ситуаціях виникають загрози з великою ймовірністю нанесення шкоди підприємству. У таких випадках в складі служби економічної безпеки повинна почати роботу з надзвичайних ситуаціях (група швидкого реагування), що включає найбільш кваліфікованих і знаючих фахівців із залученням при необхідності працівників інших підрозділів.

Ключовим завданням системи економічної безпеки СТОВ «Дніпро-Н» в складних умовах експлуатації є не тільки моніторинг поточного стану економічної безпеки та наявності тих чи інших загроз, а й визначення моменту реалізації загроз, які можуть призводити до проявів кризи.

При низькому рівні контролю над поточною ситуацією це може привести до розвитку кризи через поступовий перехід від кризових явищ до кризового стану підприємства.

Система економічної (як і будь-яка інша) безпеки підприємства виконує дві основні функції: превентивно-профілактичну та оперативно-інформаційну. Пропонуємо впровадити превентивно-профілактичні та оперативно-інформаційні функції для поліпшення функціонування системи економічної безпеки підприємства.

Профілактична та профілактична функція спрямована на виконання комплексу взаємопов'язаних заходів по створенню середовища, що забезпечує безпечне розвиток підприємства, і реалізується за допомогою реалізації спільних заходів безпеки. Цю функцію виконує СТОВ «Дніпро-Н» в повсякденній роботі за звичайним графіком, відповідно до тактичних і оперативних планів і передбачає:

- 1) організаційно-правовий вплив на діяльність персоналу і споживачів підприємства за допомогою розробки і впровадження норм безпеки;
- 2) підбір, перевірка і контроль роботи персоналу, розробка ефективної кадрової політики та програм мотивації праці;
- 3) охорона підприємства: предмети, гроші, матеріальні цінності, комунікації, обладнання, вантажі, персонал;
- 4) атестація приміщень, спеціального обладнання деяких з них, облік обмежених носіїв інформації, захист засобів зв'язку, організація службової та спеціальної діловодства;
- 5) захист інформаційних ресурсів обмеженого доступу
- 6) вдосконалення технологій виробництва, впровадження в них елементів захисту;
- 7) формування позитивного іміджу підприємства;
- 8) планування і діяльність організації в кризових ситуаціях;
- 9) розробка заходів відповідальності за порушення встановлених правил безпеки діяльності.

З превентивно-профілактичним захистом нерозривно пов'язана оперативно-інформаційна функція, яка реалізується шляхом реалізації спеціальних заходів безпеки. Основними з цих заходів є:

- 1) формування інформаційних ресурсів, організація та проведення конкурентної розвідки;
- 2) інформаційно-аналітичне забезпечення прийняття рішень керівництвом організації;
- 3) розробка та реалізація заходів з протидії недобросовісної конкуренції, в тому числі промислового шпигунства;
- 4) інформаційно-аналітичне дослідження клієнтів, партнерів і конкурентів;
- 5) взаємодія з правоохоронними органами щодо запобігання та припинення протиправних посягань на майно, персонал та імідж організації;
- 6) заходи впливу на недобросовісних клієнтів, боржників і зловмисників з метою відшкодування підприємству збитків, понесених з їхньої вини;
- 7) проведення службових розслідувань за фактами неправомірних дій персоналу організації та порушень встановлених правил роботи;
- 8) розробка і реалізація заходів щодо дезінформації конкурентів.

Специфіка управління системою економічної безпеки підприємства забезпечується наявністю таких ознак, які характеризують: прийняття рішень і розвиток складної системи в часі може мати велику кількість стратегій; на етапі формування рішення і його прийняття аналітики не можуть сформувати повну картину ситуації в результаті її стрімкого і непередбачуваного розвитку; прийняття рішень засноване на прогнозуванні тенденцій розвитку системи в часі; - це невизначеність, пов'язана з подальшим впливом рішення в проблемній ситуації.

В цілому здатність швидко реагувати на різні зміни зовнішнього середовища формується шляхом створення нового або вдосконалення існуючого механізму управління економічною безпекою, що дає підприємству конкурентну перевагу для досягнення певних цілей.

Рівень економічної безпеки підприємства залежить від того, наскільки ефективно його керівництво здатне уникати реальних загроз і усувати згубні

наслідки впливу тих чи інших негативних компонентів зовнішнього і внутрішнього середовища.

Ефективність управління системою економічної безпеки підприємства визначається за одним критерієм - відсутність або наявність завданої йому матеріальної та моральної шкоди. Надійна система економічної безпеки СТОВ «Дніпро-Н» можлива тільки при використанні комплексного і системного підходу в її організації та управлінні. Ця система дає можливість оцінити перспективи розвитку підприємства, виробити його тактику і стратегію, знизити наслідки фінансових криз і негативний вплив нових загроз і небезпек. Однак в подальшому ми вважаємо за необхідне вивчити прикладні аспекти застосування механізму управління економічною безпекою підприємства в окремих сферах діяльності з використанням особливостей і напрямків їх розвитку.

Висновки до третього розділу

1. В ході дослідження було виявлено, що, незважаючи на задовільний рівень розвитку, існують недоліки в організації впровадження та функціонування механізмів системи економічної безпеки на підприємстві. Заради усунення цих недоліків ми пропонуємо підвищити ефективність функціонування механізмів управління підприємством. Процес розробки управлінських рішень для забезпечення достатнього рівня фінансової безпеки підприємства повинен бути науково обґрунтованим.

2. Одне з поліпшень - використання SWOT-аналізу. Він передбачає вивчення характеру переваг і недоліків сторін діяльності підприємства в контексті окремих внутрішніх і зовнішніх чинників з метою визначення ключових факторів успіху.

2. Метою застосування економетричних моделей для дослідження економічних систем є вивчення взаємозв'язків між економічними змінними

(параметри системи, фактори навколишнього середовища) і отримання прогнозованих значень цих змінних. Прогнозування розвитку економічної системи ґрунтується на припущенні, що передбачаються умови її функціонування і стійкий характер тенденцій досліджуваних змінних в майбутньому.

3. Моделювання нової (вдосконалення існуючої) системи економічної безпеки підприємства передбачає послідовну реалізацію наступних кроків: усунення недоліків, виявлених за результатами аудиту; розробка пропозицій щодо вдосконалення системи безпеки і розрахунок додаткових необхідних ресурсів усіх видів; планування щомісячних витрат (бюджету) на функціонування системи економічної безпеки.

4. Для оцінки ефективності заходів щодо забезпечення достатнього рівня фінансової безпеки підприємства пропонуємо використовувати модель В.І. Мунтіяна в СТОВ «Дніпро-Н».

5. Система економічної (як і будь-яка інша) безпеки підприємства виконує дві основні функції: Ми пропонуємо ввести превентивно-профілактичні та оперативно-інформаційні функції для поліпшення функціонування системи економічної безпеки підприємства.

6. Ефективність управління системою економічної безпеки підприємства визначається за одним критерієм - відсутність або наявність заподіяної йому матеріальної та моральної шкоди. Надійна система економічної безпеки СТОВ «Дніпро-Н» можлива тільки при використанні комплексного і системного підходу в її організації та управлінні. Ця система дає можливість оцінити перспективи розвитку підприємства, виробити його тактику і стратегію, знизити наслідки фінансових криз і негативний вплив нових загроз і небезпек.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

Незважаючи на значний внесок доробок названих вчених, зміна умов навколишнього середовища, вплив внутрішніх і зовнішніх факторів підвищують доцільність вдосконалення методології оцінки стану фінансово-економічної безпеки підприємства, формування ефективний постійно діючий механізм моніторингу та управління ним у структурно-функціональному аспекті, стратегічна взаємодія з зовнішніми суб'єктами середовища.

1. Фінансова безпека підприємства - певний якісний і кількісний рівень фінансового стану підприємства і діяльності, спрямованої на досягнення цього стану, який характеризується збалансованістю і якістю використання фінансових інструментів економічної системи і забезпечує її здатність реалізовувати свою місію і забезпечувати стабільний розвиток, витримуючи негативний вплив зовнішніх і внутрішніх дестабілізуючих факторів.

2. Початковим етапом аналізу фінансово-господарської діяльності досліджуваного підприємства є аналіз майна та капіталу підприємства. Всі активи господарства за останні п'ять років збільшилися майже вдвічі - на 74%. Збільшення дебіторської заборгованості та її частки в оборотних активах в 2019 році свідчить про необачно кредитної політики СТОВ «Дніпро-Н» по відношенню до покупців. Зростання вартості довгострокових біологічних активів в 2019 р на 152 тис. грн. в порівнянні з 2015 роком за рахунок розширення тваринницької галузі. Часовий діапазон дозволяє відстежувати всі показники стану власності в динаміці, в результаті чого можна зробити висновок: є чітка тенденція до збільшення активів господарства.

3. Основою бухгалтерського та аналітичного забезпечення СТОВ «Дніпро-Н» є інформація як сукупність інформації про внутрішнє і зовнішнє середовище підприємства, яка використовується при оцінці і аналізі економічних явищ і процесів для розробки і впровадження управлінські рішення.

4. З огляду на вищесказане, доречно констатувати, що рівень розвитку підприємства знаходиться на задовільному рівні, але поряд з цим є ряд недоліків, зокрема: - відсутність служби економічної безпеки; - недосконале функціонування механізму системи економічної безпеки; - відсутність на підприємстві належного технічного та технологічного обладнання, а також фахівця з економічної безпеки.

Проаналізувавши діяльність СТОВ «Дніпро-Н» і виявивши ряд прикостей, пропонуємо поліпшити:

1. Одне з поліпшень - використання SWOT-аналізу. Він передбачає вивчення характеру переваг і недоліків сторін діяльності підприємства в контексті окремих внутрішніх і зовнішніх чинників з метою визначення ключових факторів успіху.

2. Для оцінки ефективності заходів щодо забезпечення достатнього рівня фінансової безпеки підприємства пропонуємо використовувати модель В.І. Мунтіяна на СТОВ «Дніпро-Н».

3. Метою застосування економетричних моделей для дослідження економічних систем є вивчення взаємозв'язків між економічними змінними (параметри системи, фактори навколишнього середовища) і отримання прогнозованих значень цих змінних. Прогнозування розвитку економічної системи ґрунтується на припущенні, що передбачаються умови її функціонування і стійкий характер тенденцій досліджуваних змінних в майбутньому.

4. Система економічної (як і будь-яка інша) безпеки підприємства виконує дві основні функції. Ми пропонуємо ввести превентивно-попереджувальні та оперативно-інформаційні функції для поліпшення функціонування системи економічної безпеки підприємства.

Ми впевнені, що реалізація на практиці запропонованих заходів призведуть до поліпшення фінансового стану та покращать показники фінансово-економічної безпеки. СТОВ «Дніпро-Н».

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Абалкин Л.Є. Економічна безпека: зарози та їх відображення / Л. Є. Абалкин // Питання економіки. – 2014. - №12. – С. 4-13.
2. Азаренкова Г.М. Фінанси підприємства: навч.посіб. для самостійного вивч.дисц. / Г. М. Азаренкова, Т.М. Журавель. [2-ге вид.випр і доп.]. – К.:Знання-Прес, 2014. – 287 с.
3. Айвазян С. А. Прикладная статистика и основы эконометрии / С. А. Айвазян, В. С. Махитарян. – М.: ЮНИТИ, 2013. – 1022 с.
4. Амельницька О. В. Управління виробничо-господарською діяльністю: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами» / Олена Володимирівна Амельницька; [Донец. нац. ун-т]. – Донецьк, 2014. – 20 с.
5. Андрейчиков А. В. Анализ, синтез, планирование решений в экономике / А. В. Андрейчиков, О. Н. Андрейчикова. – М. : Финансы и статистика, 2011. – 362 с.
6. Барановський О.І. Фінансова безпека: монографія. / О.І. Барановський. – К.:Фенікс, 2012. – 338 с.
7. Барановський О. І. Фінансова безпека в Україні (методологія оцінки та механізми забезпечення): монографія / О. І. Барановський. – К.:Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2014. – 759 с.
8. Безродна Т.М. Обліково-аналітичне забезпечення управління підприємством: визачення сутності поняття [Електронний ресурс] / Т.М. Безродна // Вісник Східноукраїнського нац.ун-ту. ім. В. Даля. – 2012. – №10 (128). – Ч. 2. Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/VSUNU/2012_10_2/bezrosna.pdf
9. Бланк И.А. Управление финансовой безопасностью предприятия / И. А. Бланк. –2-е изд., – К.: Эльга, 2009. – 776 с.
10. Бондаренко О.М. Оцінка економічної безпеки: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.07.14 / О.М. Бондаренко. – К.:Фенікс, 2014. – 19 с.

11. Бондаренко О.О. Фінансово-економічна безпека підприємства. / О.О. Бондаренко, В.А. Сухецький. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.economy.nyuaka.com.ua/3580>
12. Василенко Л. П. Фінанси підприємства: навч. посібник. / Л. П. Василенко, Л. В. Гут. – Чернівці : ЧТЕІ КНТЕУ, 2015. – 239 с.
13. Варналія З.С. Економічна безпека: навч. посіб. / З.С. Варналія. – К.: Знання, 2012. – 647 с.
14. Васильців Т. Г. Економічна безпека підприємництва України: стратегія та механізми зміцнення : монографія / Т. Г. Васильців. – Львів : Арал, 2015. – 386 с.
15. Васильців Т. Г. Пріоритети та засоби зміцнення економічної безпеки малого і середнього підприємництва: монографія / Васильців Т. Г., Волошин В. І., Гуменюк А. М. – Львів : Видавництво Львівської комерційної академії, 2014. – 248 с.
16. Васильців Т.Г. Економіка підприємства: теорія і практика: навч. посіб. / Т.Г. Васильців, В.І. Блонська, С.С. Гринкевич. – Львів: «Магнолія 2006», 2011. – 688 с.
17. Васильчак С.В. Розвиток аграрної економіки як основа продовольчої безпеки країни / С.В. Васильчак, О.Р. Жидяк // Економічна безпека і проблеми господарсько-політичної трансформації соціально-економічних систем. – Полтава: РВВ ПУСКУ, 2014. – 407 с.
18. Верхоглядова Н.І. Аналіз фінансового стану виробничої та комерційної діяльності підприємства : навч. посібник / Н. І. Верхоглядова, В. П. Шило, С. Б. Ільїна та ін.. – К. : Кондор, 2013. – 240 с.
19. Вітлінський В.В. Моделювання економіки: навч. посіб. / В.В. Вітлінський. – К.: КНЕУ, 2013. – 408 с.
20. Вольська В.В. Методичні підходи до обліково-аналітичного забезпечення та аудиту управлінської діяльності аграрних підприємств / В.В. Вольська // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. – 2014. – С. 83-88

21. Воротін В.Є. Державна регіональна політика України: особливості та стратегічні пріоритети / В.Є. Воротін, В.С. Куйбіда, Е.М. Лібанова. – К.:НІСД, 2013. – 820 с.
22. Герасимчук З.В. Економічна безпека регіону: діагностика та механізм забезпечення: монографія/ З.В. Герасимчук, Н.С.Вавдіюк. – Луцьк: Надстир'я, 2014. – 244 с.
23. Гетьман О.О. Економіка підприємства: навч. посіб. для студ. вищих навчальних закладів / О.О.Гетьман, В.М. Шаповал. – К. : Центр навчальної літератури, 2015. – 488 с.
24. Гнилицька Л.В. Обліково-аналітичне забезпечення функціонування системи економічної безпеки підприємства: автореф. дис. д-ра екон. Наук: 8.00.09; 21.04.02/. – К.:Знання, 2013. – 33 с.
25. Губарик О.М. Система економічної безпеки підприємства / О.М. Губарик, Р.І. Бондаренко // Забезпечення сталого розвитку аграрного сектору економіки: проблеми, пріоритети, перспективи : матеріали XI Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції 29-30 жовтня 2020 р. : В 2 т. – Том 1. – Дніпро : Видавничо-поліграфічний центр «Гарант СВ», 2020. – С. 84-85.
26. Гудзинський О.Д. Теоретичні аспекти формування обліково-аналітичного механізму менеджменту / О.Д. Гудзинський, Г.Г. Кірейцев, Т.М. Пахомова // Облік і фінанси АПК. – 2012. - №3. – С. 89-93
27. Грещак М.Г. Економіка підприємства:підруч. / М.Г. Грещак, В.М. Колот, А.П. Наливайко. – К.:КНЕУ, 2011. – 528 с.
28. Дєєва Н. М. Фінансовий аналіз: навч. посібник / Н. М. Дєєва, О. І. Дедіков. – К. : Центр учбової літератури, 2012. – 328 с.
29. Донець Л.І. Економічна безпека підприємства: навч. посібник / Л. І. Донець, Н.В. Ващенко. – К.: ЦУЛ, 2014. – 240 с.
30. Захаров О.І. Організація та управління економічною безпекою суб'єктів господарської діяльності: навч. посібник / О.І. Захаров, П. Я. Пригунов. – К.: КНТ, 2013. – 257

31. Здрок В. В. Прикладна економетрика. Симультаивні моделі: навч. посібник. Ч. 1. / В. В. Здрок. – Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2014. – 112 с.
32. Іванілова О.С. Економіка підприємства: підручник. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 728 с.
33. Іванюта Т. М. Економічна безпека підприємства: навч. посіб. / Т. М. Іванюта, А. О. Заїчковський – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 256 с.
34. Іващенко О.В. Системи фінансово-економічної безпеки підприємства. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.sworld.com.ua/konfer28/51.pdf>
35. Єрмошенко М.М. Фінансовий менеджмент: курс лекцій / М.М. Єрмошенко, С.А. Єрохін, О.А. Стороженко. — К.: НАУ, 2012. — 506 с.
36. Камлик М. І. Економічна безпека підприємницької діяльності. Економіко- правовий аспект : навч. посібник. / М. І. Камлик. – К. : Атіка, 2014. – 432 с.
37. Каркавчук В. В. Аналіз системи фінансової безпеки підприємства / В. В. Каркавчук // Вісник Львівського національного університету. – Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2014. – № 38. – С. 90-94.
38. Кіндрацька Г. І. Стратегічний менеджмент / Г. І. Кіндрацька. – К. : Знання, 2013. – 366 с.
39. Кириченко О.А. Вдосконалення управління фінансовою безпекою підприємства. – К.:Знання, 2012 – 369 с.
40. Клівець П.Г. Стратегія підприємства: навч. посіб. / П.Г. Клівець – К. : Академвидав, 2012. – 320 с.
41. Коваленко Л. О. Фінансовий менеджмент : навч. посіб. / Л. О. Коваленко, Л. М. Ремньова.. – К. : Знання, 2015. – 485 с.
42. Ковальов Д.С. Кількісна оцінка рівня економічної безпеки підприємства / Д.С. Ковальов, І.П. Плетнікова // Економіка України. – 2012. – № 4. – С. 35-40.

43. Ковальов Д.С. Економічна безпека підприємства / Д.С. Ковальов, Т.М. Сухорукова // Економіка України. – 2013. – № 10. – С.48-53.
44. Козаченко Г.В. Економічна безпека підприємства: сутність та механізм забезпечення : монографія / Г.В. Козаченко, В.П. Пономарьов, О.М. Ляшенко. — К.: Лібра, 2013. — 280 с.
45. Кракос Ю. Б. Управління фінансовою безпекою підприємств / Ю. Б. Кракос, Р. О. Разгон // Економіка та управління підприємствами: проблеми теорії та практики. – 2015. – № 1(1). – С. 86-97.
46. Лук'яненко І. Г. Економетрика : підручник / І. Г. Лук'я-ненко, Л. І. Краснікова. – К. : Товариство «Знання», КОО, 2009. – 494 с.
47. Мартюшева Л.С. Фінансова безпека підприємств: конспект лекцій / Л.С. Мартюшева, Т.Б. Кузенко, О.Ю. Литовченко. — Харків: ХНЕУ, 2010. - 140 с.
48. Міронов В.С. Фінансова безпека як складова економічної безпеки. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://oldconf.neasmo.org.ua/node/1256>
49. Мойсенко І.П. Управління фінансово-економічною безпекою підприємства. Навч. посіб. / І.П. Мойсенко, О.М. Марченко. – Львів:Арал, 2013. – 380 с.
50. Мец В. О. Економічний аналіз фінансових результатів та фінансового стану підприємства : навч. посібник / В. О. Мец. – К. : КНЕУ, 2012. – 132 с.
51. Мних Є. В. Економічний аналіз : підручник / Є. В. Мних.– К. : Центр навчальної літератури, 2015. –472 с.
52. Мунтіян В. І. Економічна безпека України: монографія / В. І. Мунтіян. – К. : Вид-во КВІЦ, 2010. – 464 с.
53. Ортинський В.Л. Економічна безпека підприємств, організацій та установ: навч. посіб / В.Л. Ортинський, І.С Керницький, З.Б. Живко. – К.:Правова єдність, 2013. – 544 с.

54. Пархоменко О.В. Інформаційно-аналітичне забезпечення процесу прийняття рішень в системі науково-технічної інформації: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук. спец. 08.02.02 «Економіка та управління науково-технічним прогресом» / О.В. Пархоменко. – К.:Знання, 2013. – 24 с.

55. Підхомний О. М. Типологія загроз фінансовій безпеці суб'єктів підприємницької діяльності / О. М. Підхомний, Н. О. Микитюк, І. П. Вознюк // Зб. наук. праць «Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку». – Львів : Вид-во НУ «Львівська політехніка», 2013.- С. 119-123.

56. Реверчук Н.Й. Економічна безпека в Україні: держави, фірми, особи: навч.посіб. / Н.Й. Реверчук, Я.Й. Малик, І.І. Кульчицький. – Львів: ЛФ МАУП, 2011. – 192 с.

57. Саєнко М. Г. Стратегія підприємства: підручник– Тернопіль: Економічна думка, 2009. – 390 с.

58. Сухоруков А. І. Сучасні проблеми фінансової безпеки України : монографія / А. І. Сухоруков. –К: НІПМБ, 2014. – 117 с.

59. Фоміна М. В. Проблеми економічно безпечного розвитку підприємств: теорія і практика : монографія / М. В. Фоміна. – Донецьк : ДонДУЕТ, 2013. – 141 с.

60. Хлістунова Н. В. Фінансові ризики і платоспроможність підприємств / Н. В. Хлістунова // Актуальні проблеми економіки. – 2013.– № 7(25). – С. 63-68.

61. Чернеп О.Г. Управління фінансово-економічною безпекою підприємств в Україні. – К.:Знання, 2012. – 430 с.

62. Шемаєва Л. Г. Забезпечення економічної безпеки підприємства на основі управління стратегічною взаємодією із суб'єктами зовнішнього середовища: монографія / Л. Г. Шемаєва. – Київ, 2012. – 357 с.

63. Шершньова З. Є. Стратегічне управління: навч.посіб. / З. Є. Шершньова, С. В. Оборська. – К.: КНЕУ, 2011. – 384 с.

64. Шенда А. В. Ризики в підприємстві: оцінювання та управління: навч. посіб. / А. В. Шенда, М. В. Голованенко. – К.: Знання, 2014. – 271 с.
65. Шкарлет С. М. Економічна безпека підприємства: інноваційний аспект : монографія / С. М. Шкарлет. – К. : Книжкове вид-во Національного авіаційного університету, 2014. – 435 с.
66. Шкарлет С.М. Формування економічної безпеки підприємств засобами активізації їх інноваційного розвитку / С.М. Шкарлет. – К.: Знання, 2012. – 24 с.
67. Шлемко В. Т. Економічна безпека України: сутність та шляхи забезпечення : Монографія / В. Т. Шлемко, І. Ф. Бінько. – К. : НІСД, 2014. – 144 с.
68. Штангрет А.М. Процес здійснення обліково-аналітичного забезпечення управління економічною безпекою підприємства / А.М. Штангрет. - К. : НІСД, 2013. – 234 с.
68. Штанден Р.С. Економічна безпека підприємства / Р.С. Штанден, О.К. Дамченко. – К.:Цент. учб. літ-ри, 2013. – 189 с.
69. Яценко Г. В. Фінансова безпека підприємств і банківських установ / Г.В. Яценко. – Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2014. – 285 с.
70. Ятюшева Л.С. Економічна безпека держави: підручник / Л.С. Ятюшева, Е.А. Олейникова. – К.:Кондор, 2012. – 302 с.

ДОДАТКИ

Додаток А

Оцінка майна та капіталу СТОВ «Дніпро-Н» суб'єкта за 2015-2019 рр.,
тис. грн.

№ з/п	Види активів (майна) та пасивів (капіталу)	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Відношення у % 2019 р. до 2015 р.
	Майно - усього	14905,0	21150,0	23618,0	26388,0	29979,0	201,1
1	Необоротні активи	6338,0	7829,0	11222,0	12600,0	14716,0	232,2
1.1	Основні засоби	6113,0	7627,0	10947,0	12411,0	14470,0	236,7
1.2	Довгострокові біологічні активи	225,0	202,0	275,0	189,0	246,0	109,3
2	Оборотні активи	8567,0	13321,0	12396,0	13788,0	15263,0	178,2
2.1	Запаси	5982,0	10802,0	10040,0	10853,0	11815,0	197,5
2.2	Поточна дебіторська заборгованість	450,0	612,0	521,0	718,0	1157,0	257,1
2.3	Гроші, їх еквіваленти та поточні фінансові інвестиції	37,0	168,0	144,0	452,0	267,0	721,6
	Капітал - усього	14905,0	21150,0	23618,0	26388,0	29979,0	201,1
4.	Власний капітал	6164,0	8940,0	11950,0	15164,0	15215,0	246,8
4.1	Зареєстрований (пайовий) капітал	7,0	7,0	7,0	7,0	7,0	100,0
5.	Зобов'язання і забезпечення	8741,0	12210,0	11668,0	11224,0	14764,0	168,9
5.1	Довгострокові зобов'язання	4188,0	1378,0	392,0	354,0	182,0	4,3
5.2	Поточні зобов'язання	4556,0	10832,0	11276,0	10870,0	14582,0	320,1
5.3	Поточна кредиторська заборгованість	301,0	1178,0	1110,0	102,0	2516,0	835,9

Додаток Б

Оцінка руху та функціонального стану основних засобів
СТОВ «Дніпро-Н»

№ з/п	Показник	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Відношення у % (відхилення, +; -) 2019 р. до 2015 р.
<i>Вихідна інформація, тис. грн.</i>							
1	Вартість основних засобів на початок року	7730,0	8592,0	10700,0	14664,0	16894,0	218,55
2	Надійшло за рік	949,0	2108,0	3964,0	2230,0	2925,0	308,22
3	Вибуло за рік	87,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-
4	Вартість основних засобів на кінець року	8592,0	10700,0	14664,0	16894,0	19819,0	230,69
5	Нараховано амортизації за рік	448,0	594,0	644,0	766,0	866,0	193,30
<i>Показники руху основних засобів</i>							
6	Річний приріст(+) або зменшення(-), тис. грн.	862,00	2108,00	3964,00	2230,00	2925,00	339,33
7	Темп зростання (зниження), %	111,15	124,53	137,05	115,21	117,31	6,16 в. п.
8	Темп приросту (зменшення), %	11,15	24,53	37,05	15,21	17,31	6,16 в. п.
9	Коефіцієнт оновлення, %	11,05	19,70	27,03	13,20	14,76	3,71 в. п.
10	Коефіцієнт вибуття, %	1,13	0,00	0,00	0,00	0,00	-1,13 в. п.
11	Період оновлення (можливого повного вибуття), років	10,08	5,08	3,70	7,58	6,78	67,26
12	Коефіцієнт заміни (простого відтворення), %	9,17	0,00	0,00	0,00	0,00	-9,17 в. п.
13	Коефіцієнт розширення (розширеного відтворення), %	90,83	100,00	100,00	100,00	100,00	9,17 в. п.
14	Період обороту, років	18,22	16,24	19,69	20,60	21,20	116,36
<i>Показники функціонального стану основних засобів</i>							
15	Коефіцієнт зносу, %: а) на початок року	26,27	28,85	28,72	25,35	26,54	0,27 в. п.
	б) на кінець року	32,07	35,77	34,74	30,57	27,00	-5,07 в. п.
16	Коефіцієнт придатності, %: а) на початок року	73,73	71,15	71,28	74,65	73,46	-0,27 в. п.
	б) на кінець року	67,93	64,23	65,26	69,43	73,00	5,07 в. п.

Додаток В

Фінансові результати діяльності СТОВ «Дніпро-Н», тис. грн.

№ з/п	Показник	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Відношення у % 2019 р. до 2015 р.
1	Дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	26668,0	36337,0	37816,0	45052,0	43725,0	163,96
2	Нараховано ПДВ	4068,0	5012,0	5495,0	6872,0	6780,0	166,67
3	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	22600,0	31325,0	32321,0	38180,0	36945,0	163,47
4	Операційні витрати, у тому числі: а) собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг);	17825,0	25352,0	25112,0	30847,0	32584,0	182,80
	б) адміністративні витрати;	634,00	712,00	715,00	847,00	1086,0	171,29
	в) витрати на збут;	260,00	478,00	336,00	229,00	361,0	138,85
	г) інші операційні витрати.	838,00	1808,00	1963,00	1359,00	1075,0	128,28
5	Валовий прибуток (збиток)	4775,00	5973,00	7209,00	7333,00	4473,0	93,68
6	Прибуток (збиток) від операційної діяльності	3246,00	3365,00	4256,00	5049,00	2075,0	63,92
7	Фінансові та інвестиційні витрати	692,00	589,00	1246,00	1835,00	2024,00	292,49
8	Фінансовий результат до оподаткування	2554,00	2776,00	3010,00	3214,00	51,00	2,00
9	Чистий прибуток (збиток)	2554,00	2776,00	3010,00	3214,00	51,00	2,00
10	Чистий прибуток (збиток) у % до чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	11,30	8,86	9,31	8,42	0,14	-11,16
11	Чистий прибуток (збиток) у % до валового прибутку (збитку)	53,49	46,48	41,75	43,83	1,14	-52,35

Додаток Д

Оцінка фінансової стійкості СТОВ «Дніпро-Н» за 2015-2019 рр.

№ з/п	Показник	Нормативне значення	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Відношення у % 2019 р. до 2015 р.
1. Показники структури капіталу								
1.1	Коефіцієнт автономії	>0,5	0,41	0,42	0,51	0,57	0,51	124,4
1.2	Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	<0,5	0,59	0,58	0,49	0,43	0,49	83,1
1.3	Коефіцієнт фінансування	>1	0,71	0,73	1,02	1,35	1,03	145,1
1.4	Коефіцієнт фінансового ризику	<1	1,42	1,37	0,98	0,74	0,97	68,3
2. Показники стану оборотних активів								
2.1	Коефіцієнт маневреності власного капіталу	Збільшення	4014,0	2489,0	1120,0	2918,0	681,0	17,0
2.2	Коефіцієнт забезпеченості оборотних коштів	>0,1	0,47	0,19	0,09	0,21	0,04	8,5
2.3	Коефіцієнт забезпеченості запасів	>0,5	0,50	0,20	0,10	0,23	0,05	10,0
3. Показники стану основного капіталу								
3.1	Коефіцієнт реальної вартості майна	Збільшення	1,66	0,95	0,96	0,95	0,94	56,6
3.2	Коефіцієнт реальної вартості основних засобів у майні	Збільшення	0,71	0,36	0,46	0,47	0,48	67,6
3.3	Коефіцієнт накопичення амортизації	Збільшення	0,29	0,29	0,25	0,27	0,27	93,1
3.4	Коефіцієнт співвідношення оборотних і необоротних активів	Збільшення	1,35	1,70	1,10	1,09	1,04	77,03

Додаток Е
Оцінка ліквідності, платоспроможності та оборотності оборотних активів
СТОВ «Дніпро-Н», тис.грн.

№ з/п	Показник	Нормативне значення	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Відношення у % (відхилення, +; -) 2019р. до 2015р.
1. Оцінка ліквідності								
1.1	Високоліквідні активи (А1)	≥П1	37,00	168,00	144,00	452,00	267,00	721,6
1.2	Середньоліквідні активи (А2)	≥П2	450,00	612,00	521,00	718,00	1157,0	257,1
1.3	Низьколіквідні активи (А3)	≥П3	8080,00	12541,0	11731,0	12618,0	13839,0	171,3
1.4	Найбільш строкові зобов'язання (П1)	≤А1	301,00	1178,00	1110,00	102,00	2516,0	835,9
1.5	Короткострокові зобов'язання (П2)	≤А2	4252,00	9654,00	10166,0	10768,0	12066,0	283,8
1.6	Довгострокові зобов'язання (П3)	≤А3	4188,00	1378,00	392,00	354,00	182,0	4,3
2. Оцінка платоспроможності								
2.1	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	≥0,2	0,01	0,02	0,01	0,04	0,02	200,0
2.2	Проміжний коефіцієнт покриття	≥0,7	0,11	0,07	0,06	0,11	0,10	90,9
2.3	Коефіцієнт покриття (загальної ліквідності)	≥2	1,88	1,23	1,10	1,27	1,05	55,9
2.4	Коефіцієнт загальної платоспроможності	Збільшення	0,98	1,73	2,02	2,35	2,03	207,1
3. Оцінка оборотності оборотних активів								
3.1	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	-	22600,0	31325,0	32321,0	38180,0	37057,0	164,0
3.2	Середньорічна вартість оборотних активів	-	7138,5	10944,0	12858,5	13092,0	14525,5	203,5
3.3	Коефіцієнт обертання оборотних активів	Збільшення	3,17	2,86	2,51	2,92	2,55	80,44
3.4	Коефіцієнт завантаження оборотних активів	Зменшення	0,32	0,35	0,40	0,34	0,39	121,9
3.5	Тривалість одного обороту оборотних активів, днів	Зменшення	114	126	143	123	141	123,7

Додаток Ж

Оцінка ділової активності СТОВ «Дніпро-Н» за 2015-2019 рр.

№ з/п	Показник	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Відношення у % (відхилення, +/-) 2019р. до 2015р.
1	Загальний коефіцієнт обертання капіталу	1,70	1,74	1,44	1,53	1,31	77,1
2	Фондовіддача необоротних активів, грн.	3,69	4,42	3,39	3,21	2,70	73,2
3	Коефіцієнт обертання оборотних активів	3,17	2,86	2,51	2,92	2,55	80,44
4	Тривалість одного обороту оборотних активів, днів	114	126	143	123	141	123,7
5	Коефіцієнт обертання оборотних виробничих фондів та готової продукції і товарів	3,40	3,04	2,66	3,14	2,80	82,4
6	Тривалість одного обороту оборотних виробничих фондів, днів	106	118	135	115	129	121,7
7	Коефіцієнт обертання поточної дебіторської заборгованості	56,43	58,99	57,05	61,63	39,53	70,1
8	Тривалість одного обороту поточної дебіторської заборгованості, днів	6	6	6	6	9	150,0
9	Коефіцієнт обертання власного капіталу	3,95	4,15	3,09	2,82	2,44	61,8
10	Тривалість одного обороту власного капіталу, днів	91	87	116	128	147	161,5
11	Коефіцієнт обертання кредиторської заборгованості	67,75	42,59	36,75	74,50	28,31	41,8
12	Тривалість одного обороту, днів	5	8	10	5	13	260,0

Додаток К
Комплексна (рейтингова) оцінка фінансового стану СТОВ «Дніпро-Н»

№ з/п	Показники	2015р.		2016 р.		2017 р.		2018 р.		2019 р.		Питома вага (Vi, %) в інтегрованому показнику
		Значення	Рейтинг	Значення	Рейтинг	Значення	Рейтинг	Значення	Рейтинг	Значення	Рейтинг	
1	Показники ліквідності											
1.1	Коефіцієнт поточної ліквідності (загальний коефіцієнт покриття)	1,88	10	1,23	8	1,10	8	1,27	8	1,05	7	8
1.2	Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,11	2	0,07	1	0,06	1	0,11	2	0,10	2	8
2	Показники ділової активності											
2.1	Період оборотності дебіторської заборгованості, днів	6,38	10	6,10	10	6,31	10	5,84	10	9,11	10	9
2.2	Період оборотності оборотних виробничих фондів та готової продукції і товарів, днів	106,1	1	118,3	4	135,0	4	115,1	4	128,6	4	9
2.3	Період оборотності активів, днів	114,4	10	126,2	10	143,3	10	123,0	10	141,2	10	9
3	Показники фінансової незалежності											
3.1	Коефіцієнт фінансової незалежності, % (коефіцієнт концентрації залученого капіталу)	58,64	8	57,73	8	49,40	8	42,53	9	49,25	8	9
3.2	Частка оборотних активів, сформованих за рахунок власних коштів, % (коефіцієнт забезпеченості оборотних коштів)	46,85	10	18,68	8	9,04	6	21,16	9	4,46	4	9
4	Показники рентабельності											
4.1	Рентабельність продажу, %	11,30	10	8,86	9	9,31	9	8,42	9	0,13	5	9
4.2	Рентабельність активів, % (загальна рентабельність (збитковість) капіталу)	19,25	10	15,40	10	13,45	10	12,85	10	0,18	5	9
4.3	Рентабельність капіталу, % (загальна рентабельність (збитковість) власного капіталу)	41,69	10	39,19	10	31,60	10	26,98	10	0,34	5	9
5	Інші показники											
5.1	Знос основних засобів, % (коефіцієнт зносу основних засобів)	28,85	9	28,72	9	25,35	9	26,54	9	27,00	9	7
5.2	Частка простроченої кредиторської заборгованості, %	98,27	0	158,7	0	552,6	0	584,2	0	1542	0	5
6	Інтегрований показник фінансового стану	7,80		7,56		7,38		7,82		5,51		100
7	Рейтинг фінансового стану	A		A		A		A		B		-